



Interreg - IPA CBC
CCI 2014TC16I5CB006



**GREEN
KINDERGARTENS**
FOR SUSTAINABLE FUTURE



ПРИРАЧНИК ЗА ЕКОЛОШКО ОБРАЗОВАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ



Јавна општинска установа за деца
Детска градинка „ДЕТСКА РАДОСТ“ - Струмица



ПРИРАЧНИК ЗА ЕКОЛОШКО ОБРАЗОВАНИЕ НА ДЕЦА ОД ПРЕДУЧИЛИШНА ВОЗРАСТ

Овој прирачник е изработен во рамки на проектот „Еко-градинки за одржлива иднина“, ко-финансиран од Европската Унија преку Интеррег - ИПА Програмата за прекугранична соработка 2014 - 2020, CCI 2014TC16I5CB006.

Содржината на овој прирачник е единствена одговорност на организациите кои го спроведуваат проектот и на ниту еден начин не ги одразува гледиштата на Европската Унија, државите учеснички и Управниот Орган на Програмата.



ЕВРОПСКА УНИЈА

СОДР

I. ВОВЕД ВО ПРОЕКТОТ	7
II. СУШТИНА И ЦЕЛИ НА ПРИРАЧНИКОТ	8
III. ТЕОРЕТСКИ НАСОКИ	10
1. ОПШТИ НАСОКИ - ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ	10
2. МЕТОДИ НА РАБОТА	11
3. ОСНОВНИ ТЕМИ ВО ЕКОЛОШКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	24
ВОДА	24
ОТПАДОЦИ	24
РАСТИТЕЛЕН СВЕТ	25
4. ВОЗРАСНИ ГРУПИ И СПЕЦИФИКАЦИИ НА РАБОТАТА СО СЕКОЈА ОД НИВ	26
ПРИМЕР ИГРИ	26
IV. ИНТЕГРИРАЊЕ НА ЕКОЛОШКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО НАСТАВНИТЕ ПРЕДМЕТИ И ВОЗРАСНИ ГРУПИ	31
1. МАЈЧИН ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	32
2. МАТЕМАТИКА	34
3. ЖИВОТНА СРЕДИНА/ПРИРОДНИ НАУКИ	35
4. ЛИКОВНА УМЕТНОСТ	36
5. МУЗИКА	37
6. КОНСТРУИРАЊЕ И ТЕХНОЛОГИИ	38
7. ФИЗИЧКА КУЛТУРА	39

Ж И Н А

V. ПРИРОДАТА „ОДНАДВОР - НАВНАТРЕ“ И ПРИМЕРИ ЗА АКТИВНОСТИ ВО „ЕКОЛОШКИ“ КАБИНЕТИ	41
1. СУШТИНА	41
2. ПРЕДНОСТИ НА АКТИВНОСТИТЕ НА ОТВОРЕНО. УЛОГАТА НА ВОЗРАСНИТЕ	44
ЛЕТНИ ИГРИ	45
ПРОЛЕТНО - ЕСЕНСКИ ИГРИ	46
ЗИМСКИ ИГРИ	46
АКТИВНОСТИ ВО ПРИРОДАТА	47
ЕКСКУРЗИИ	47
3. ПАРТНЕРСТВО И КОМУНИКАЦИЈА СО РОДИТЕЛИТЕ	49
4. ВКЛУЧУВАЊЕ НА ДЕЦАТА СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ	51
МЕЃУ ПРИРОДАТА	52
ВО ЕКОЛОШКИОТ КАБИНЕТ	54
ВО ДВОРОТ	54
НАЦИОНАЛНИ И МЕЃУНАРОДНИ ДАТУМИ, ПОСВЕТЕНИ НА ЗАЧУВУВАЊЕ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА	56
VI. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА	62



Кон конкретната активност постојат и дополнителни информации кои можат да се најдат на веб страницата на проектот: <http://www.greenkindergartens.eu>

I. ВОВЕД ВО ПРОЕКТОТ

Научните и образовните институции сè повеќе се свесни за „еколошкиот неуспех“ на сите нивоа на образование. Главна причина за тоа е ниската еколошка свест на луѓето, недостиг од еколошко чувство и позиција за заштита на животната средина. Еве зошто еден од начините за промена на моменталната еколошка ситуација е еколошкото образование. Кога е поставен како приоритет, може да одговори на јавниот интерес за подготовка на еколошко-културни и заинтересирани лица, способни да ја разберат разновидноста и сложеноста на природните, социјалните и моралните проблеми, да го најдат своето место во светот, адекватно да одговорат на промените во животната средина и да донесуваат свесни, одговорни и мотивирачки одлуки.

Прирачникот за еколошко образование на деца е алатка за помош на воспитувачите во предучилишна возраст и е во согласност со современите интерактивни пристапи во образовниот процес. Тој претставува збир од насоки, методи, практични примери, кои ќе придонесат за поефективно еколошко образование на децата. Неговата цел е да ги промовира идеите и принципите на одржлив развој во детските градинки и да даде препораки на воспитувачите и родителите во процесот на вклучување на децата од најрана возраст во светот на еколошката наука.

Преку содржината на прирачникот ќе се обидеме да понудиме ефективни методи, техники на работа, дидактички пристапи, преку кои децата со помош на воспитувачите во образовниот процес ќе научат да се запознаат со природата, да бидат грижливи домаќини, да бидат одговорни и да го применат знаењето во секојдневието.

Односот помеѓу ИНТЕРРЕГ-ИПА Програмата за прекугранична соработка Бугарија-Македонија 2014 - 2020 и Проектот „Еко-градинки за одржлива иднина“

Со прирачникот се поддржуваат идеите на новата ИНТЕРРЕГ-ИПА Програма за прекугранична соработка Бугарија-Македонија 2014 - 2020, одобрена од Европската Комисија на 5ти Август 2015 година, со број на одлука № С (2015) 5653. Таа се фокусира на мерките насочени кон ублажување на последиците од климатските промени, како и решавање на прашања поврзани со заштита на природата и биолошката разновидност, одржливо искористување на природните ресурси, заштита на животната средина и управување со ризикот на прекугранично ниво.

Изработката на Прирачникот за еколошко образование на деца од предучилишна возраст беше една од предвидените активности во рамките на Проектот „Еко-градинки за одржлива иднина“ и е во тесна врска со Програмата за прекугранична соработка помеѓу Бугарија и Македонија 2014-2020. Целта на проектот е заштита на животната средина и одржливо искористување на природните ресурси во регионот, преку инвестиции во „еколошка“ инфраструктура и образование од областа на енергетската ефикасност во прекуграничниот регион, особено кај децата од предучилишна возраст и детските градинки. Проектот е целосно насочен кон мали локални инвестиции во енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија во објектите

на детските градинки кои се наоѓаат во Струмица и Кустендил: инфраструктурни активности за подобрување на условите за работа во детските градинки, набавка на опрема за создавање на училиници за еколошко образование на деца, изградба на „еколошки“ детски игралишта, јакнење на капацитетите на воспитно-образовниот персонал во детските градинки и родителите со што ќе се стекнат со нови погледи и сознанија од областа на заштитата на животната средина и одржливо искористување на природните ресурси во прекуграничниот регион. Секоја детска градинка која е насочена кон заштита на животната средина значи дека придонесува за постигнување на побогата, поздрава и постабилна животна средина. Зголемувањето на енергетската ефективност не е само основен предизвик во денешнината. Темата не е само „важна“. Таа е одржлив тренд во нашиот современ потрошувачки свет. Сето тоа бара да се направат првите чекори во воспитувањето и обучувањето на најмалите како нова генерација која расте со почит, грижа и одговорност за нашиот заеднички дом - Планетата Земја.

II. СУШТИНА И ЦЕЛИ НА ПРИРАЧНИКОТ

Република Бугарија и Република Македонија се соседни земји со слични природни, културни, историски и образовни карактеристики, а тоа нуди можност за размена на искуства и идеи во образованието, во воспитувањето и изградбата на вредносен систем и еколошка култура кај децата од предучилишна возраст.

Формирањето на еколошко однесување и создавање навики, запознавањето со предмети на живата и неживата природа со оглед на историски, географски и етнографски карактеристики од родниот крај се препорачува да започне во предучилишна возраст. Еколошкото образование на растечката генерација треба да е насочено кон заштита и грижа на околината за да се создаде разбирање кај децата за единство помеѓу човекот и природата. Важно за децата во предучилишна возраст е да се запознаат со природата и врската на човекот со неа и влијанието што го имаат. Задачата на воспитувачот е да воспита одговорни, сочувствителни деца, да работи на подигање на еколошката свест и развој на добрите и морални вредности кај децата. Наша цел е да предизвикаме интерес кај децата кон природата, грижлив став и превземање на лична одговорност и се разбира привлекување на родителите и јавноста кон работата во градинката за добра социјализација и еколошко образование на децата.

Воспитно-образовниот персонал од Детската градинка „Детска Радост“ од Струмица и Детската градинка „Први Јуни“ од Кустендил е обединет во своето размислување дека еколошкото образование на децата поминува низ хиерархијата: семејство - детска градинка - училиште и претставува процес кој продолжува преку целиот сознаен живот, формирајќи чувство на емоционална блискост кон светот на природата во рана детска возраст, способност за разбирање на целосната слика на светот, создава чувство на одговорност кон природата и го осознава придонесот од негово лично влијание врз природата.

Детската градинка преку употребата на Прирачникот, а работејќи заедно со воспитно-образовниот персонал, децата, како и родителите, може да доведе до постигнување на целите

на еколошкото образование и да гарантира континуитет на циклусот на обука. Основните задачи се:

- ▶ Формирање на соодветни еколошки концепти кај децата од предучилишна возраст. Во предучилишната возраст преовладува визуелно-активно и визуелно-фигуративно мислење, што значи дека информациите за природата кои се специјално избрани и соодветни за возраста може да го обезбедат разбирањето и стекнувањето на знаењето.
- ▶ Градење кај детето однос кон природата.
- ▶ Градење на навики и вештини за различни активности во природата.
- ▶ Спроведување на еколошкото образование во тесна врска со традициите, обичаите и природните знаменитости од родниот крај на децата.

Реформите во предучилишното образование сè почесто го користат терминот „еколошко образование” како синоним за „еколошко воспитување”. Тоа се поврзува со совладување на еко-знаења и вештини за изучување на животната средина. Успесите во таа насока зависат од квалитетот на организацијата и управувањето со еколошкото образование во детската градинка.

Еколошкото воспитување формира еколошка култура и еколошка свест и е резултат на целна обука и воспитување од најрана детска возраст. Тоа сè повеќе зазема приоритетно место во предучилишната возраст и е посебен, организиран процес на педагошка интеракција, насочен кон конкретни цели - поставување на темелите на позитивниот однос на детето кон природата, усвојување на знаења за неа, градење на еколошко мислење, еколошка свест и естетски квалитети, мотивација за одржување на рамнотежа во природата.

Детската градинка има свое специјално место во однос на создавање и креирање на политики за промовирање на сечија лична одговорност во поглед на заштитата на животната средина. Во предучилишна возраст се поставуваат темелите на еколошкото воспитување со цел изградба на позитивни ставови на децата кон природата, преку усвојување на знаења, вештини за интеракција и одговорност за зачувувањето и чиста природа за идните генерации. Непосредниот контакт со природата и нејзините ресурси покажуваат благотворно влијание на децата. Според Рут Вилсон (1994), еколошкото образование во раната детска возраст вклучува развој на чувството на восхит, благодарност за убавината и волшебството на природниот свет, можност да се доживее радост од близината со природата и почит кон другите суштества. Тоа, исто така, вклучува развој на интерес и благодарност кон светот околу нас. Овој вид на обука е повеќе од когнитивен процес. Природната потрага на детето кон знаења е во основата на воспитно-образовната работа на детската градинка. Емоциите играат особено важна улога во раното детство. Еве зошто воспитувачите треба да им дадат можност на децата да доживеат мир, радост и восхит за природата, зошто тие емоции го потпомагаат усвојувањето на знаења, вештини и ставови (Гарднер, 1999).

Еколошки знаења - Формирањето на еколошки знаења за природата кај децата во предучилишна возраст не е изолиран процес, туку дел од целокупната воспитно-образовна работа кај сите активности. Акумулацијата на информациите за природата во форма на знаења кај децата е основа за реализација на еколошкото воспитување и еколошкиот начин на живот.

Знаењата и нивната основа за еколошката воспитна функција, Н. Виноградова ги дели во две групи:

- ▶ Знаења за флората и фауната, преку кои се шират детските хоризонти и придонесуваат за развојот на интелектуалната активност;
- ▶ Знаења за формирање на интеракција на човекот со природата, дефинирајќи ги правилата за однесување и моралните облици на однесување кон природата.

Со цел да се запознае со природата, детето треба да пристапи кон неа со радост и интерес.

Еколошка свест - Формирањето и развојот на еколошката свест т.е способноста за независно спроведување на еколошкиот пристап кон предметите и феномените од околината, сугерира дека мислењето на детето постепено се насочува кон барање одговори на прашањата: Кој со кого е поврзан? Зошто е поврзан? Што ќе се случи, ако се нарушат односите? Кои се последиците од тој однос? Во што таа се изразува?

Еколошка свест - Односот на личноста кон природата зависи од неговата свест, а еколошката свест се гради од неговото детство до крајот на неговиот живот. Градењето на еколошка свест, нов начин на мислење, нов систем на вредности се предуслов за изградба на модел на однесување, кој се однесува на природата со неопходното внимание и почит. Од витално значење е еколошкото мислење да стане составен дел од општата култура на децата и засекогаш да го промени мислењето на младата генерација.

Еколошкото однесување е интеракција на децата со природата. Докази за тоа се успешно формираните интелектуални и практични вештини во насока на екологијата на различните видови детски активности. Секое однесување може да се оцени од еколошка гледна точка, поради што и проф. Елка Јанакиева го воведува терминот «еколошко однесување». Детето лесно комуницира со околината, решавајќи интелектуални и практични задачи. Еколошкото однесување во раната детска возраст се појавува случајно, а на крајот на предучилишната возраст - целосно свесно. Од еколошка гледна точка, активностите на децата можат да се определат како внатрешни свесни активности.

III. ТЕОРЕТСКИ НАСОКИ

1. ОПШТИ НАСОКИ - ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ

Одржлив развој е начин на користење на природните ресурси, чија основна цел е задоволување

на човечките потреби истовремено зачувувајќи природна рамнотежа во животната средина, така што овие потреби можат да се задоволат како во сегашниот момент, така и во далечна иднина. Одржливиот развој опфаќа две основни насоки на општеството:

- ▶ постигнување економски развој, осигурувајќи раст на животниот стандард
- ▶ чување и подобрување на животната средина и за во иднина.

Образованието за одржлив развој има за цел да го пренасочи образованието за да им даде можност на луѓето да донесуваат информирани одлуки за еколошкиот интегритет, социјалната правда и економската одржливост како за сегашните, така и за идните генерации, истовремено почитувајќи ја културната разновидност (УНЕСКО, 2014). Во есента 2002 година, Организацијата на Обединетите Нации го определи периодот од 2005 до 2014 година за деценија на „Образование за одржлив развој”.

Современата еколошка ситуација во светот бара промени во однесувањето на луѓето, целосна промена на вредносната ориентација. Што ќе променат овие идеи во нашите животи? Ние треба да ги почитуваме законите на природата, да го промениме своето потрошувачко однесување кон неа и да го признаеме нејзиното вистинско значење. За да ги примениме овие принципи во пракса во секојдневниот живот, потребни се луѓе со ново мислење, за што во текот на изминатите годините сè повеќе и повеќе се посветува внимание на образованието во областа на животната средина. И во нашиот регион на Балканот постојат голем број официјални документи, со кои се нагласува потребата од формирање на систем за еколошко образование од најрана детска возраст, а тоа е целта и на овој прирачник за еколошко образование.

Одржливиот развој дава насоки за преиспитување и усовршување на целите, образовната содржина и педагошките технологии, кои ги градат предусловите за еколошката култура во предучилишна возраст. Само еколошко-образовните луѓе можат да ги разберат проблемите на животната средина и да објаснат на кој начин човечките одлуки можат да влијаат на најзиниот квалитет. Следејќи ги идеите и примерите во прирачникот за еколошко образование, ќе успееме да поттикнеме интерес, грижливост и однос на децата кон природните ресурси, ќе ја разберат смислата на здравата храна и рационалното користење на храната, водата, електричната енергија, итн.

2. МЕТОДИ НА РАБОТА

Како одговор на современите тенденции за промена на интеракцијата помеѓу воспитувачот и децата во услови на детската градинка, неопходно е да се изградат методи за интерактивно учење, прилагодени на возрастните карактеристики и образовните барања во предучилишното образование. Разновидноста на предмети и појави во природата, кои детето треба да ги познава, бара користење на различни методи. За децата од преучилишна возраст тие понекогаш се доста апстрактни за да се разберат и се јавува потреба од интегрирани можности за работа, кои се определуваат од возрастните карактеристики на децата, од природата на учебните и

образовните програми, кои ги избира воспитувачот. Методите на учење - тоа се начини за заедничко работење помеѓу учителот и децата, за време на кои се формираат знаења, вештини и ставови кон светот. Разновидноста од методи и средства ги прави децата од пасивни набљудувачи на природата во активни партнери и творци на сопственото знаење. Сите тие методи се широко користени за запознавање на децата со природата. Во педагошкиот процес се користат различни методи на учење:

■ а) Визуелни методи

Во визуелните методи спаѓаат набљудување, разгледување на слики, демонстрациски модели, презентации, репродукции на слики, фотографии, слајдови, модели, филмски ленти, филмови и телевизиски филмови. Визуелните методи овозможуваат формирање на живописни и конкретни идеи за природата. Набљудувањето е водечки метод за еколошко образование на децата и метод на сетилна перцепција на природата. Тој гарантира директен контакт со природата и живите организми во животната средина и им овозможува на децата приказ на природата во сета нејзина разноликост. Преку набљудувањето, воспитувачот решава голем број на проблеми: кај децата формира знаења, ги учи да набљудуваат, да развијат способност за набљудување. Целта на набљудувањето може да биде поврзана и со стекнувањето на различни знаења - за определување на својствата и квалитетите на структурата и надворешната конструкција на предметите, причините за промена и развој на објектите (растенија, животни) и сезонските појави. Систематското користење на набљудувањето ги учи децата на будност - една од најважните задачи на интелектуалното образование.

Набљудувањето може да се врши како со поединечни деца, со мала група (3-6), така и со целата група. Тоа зависи од целта и содржината на набљудување, како и предизвиците со кои се соочува предавачот. Набљудувањата можат да се извршат за време на прошетки и екскурзии, во природното катче, во дворот, за време на педагошки ситуации, итн.

Во својата пракса, воспитувачот применува различни видови на набљудување. Сликата како средство за визуелизација овозможува подетално да се разгледаат природните појави, подолго да се фокусираат на нив, кое често е невозможно да се направи поради нивната динамичност и променливост или достапност и децата можат тоа да го видат само преку слики и видеа. Сè почесто се користат техничките средства за учење како презентации, филмови, видеа, компјутерски програми и друго во педагошката работа.

■ б) Практични методи

Практичните методи вклучуваат игра, основни експерименти и моделирање. Користењето на овие методи во процесот на запознавање со природата му овозможуваат на предавачот да ги усоврши претставите на децата, за да ги задлабочи преку создавањето врска и односи помеѓу различни предмети и појави во природата, да доведе до стекнатото знаење, вежби за деца од предучилишна возраст во користењето на знаењата.

■ Експерименти

Ова е набљудување, кое се спроведува во специјално организирани услови. Ставете две саксии со сосема еднакви растенија во различни услови (едната - во топла просторија, а другата - на ладно и темно). После неколу дена набљудувајте со децата и кажете какви промени настанале.



Преку следните експерименти овозможете им на децата до го разберат односот помеѓу температурата на воздухот и статусот на водата или обратно:

- да ја разберат врската помеѓу температурта на воздухот и статусот на водата на снег и лед.

■ Игра, игра - драматизација, игра со улоги

Децата сакаат да си играат и несомнено играта е водечка активност на детето во предучилишна возраст. Во пресрет на радоста од забавата, тие не сфаќаат дека навистина учат многу преку спонтаната игра и ќе се подготват за следната водечка активност - училиште. За разлика од другите активности, играта е таа која го привлекува детето. Преку неа, детето го запознава светот и се подготвува за зрелост. Таа ја развива емоционалната сфера и е директно поврзана со односите, носи задоволство, им ги развива физичките квалитети, го збогатува нивниот интелект. Сите игри содржат одредени умствени задачи и имаат когнитивен и воспитен карактер, ја развиваат меморијата, концентрацијата. Преку играта, децата најдобро ги усвојуваат и развиваат различните вештини.

■ Творечки и игри со улоги

Ако ние возрасните го насочиме детето кон природата преку директни набљудувања, уметничка литература, телевизиски емисии, итн., неговата заинтересираност во таа област ќе се одрази и во игрите. Светлите впечатоци, здобиени од детството за време на посета на зоолошката градина, веројатно ќе се трансформираат во играта.

■ Игра со замислени улоги може да се врши врз основа на различни настани во животот

Посета на циркус, патување за време на празниците со родителите во планина, на село, запознавање со животните од дворот, излет до блиската ливада, во шумата, полето, во

оранжериите... За децата е интересно да играат игри, кога возрасните ја создаваат неопходната ситуација. На пример, „Мачето се изгуби“. Децата наоѓаат мало, плишано маче (играчка), кое е тажно и кое вели дека се изгубило. Тие објаснуват како се изгубило, која му е мајка. Тие му помагаат да ја премине улицата, го хранат, му предлагаат да живее со нив, опишувајќи ги условите за тоа, каква грижа му треба на мачето, може да се пејат песни, рецитират стихови или детски песнички.

■ Симулација

На пример, играта „Еколошка пирамида“ помага да му се покаже на детето дека нарушувањето на една единица од синџирот на исхрана доведува до смрт на другите. На пример, рибата во пресушена или загадена од хемикалии река или море, ќе умре. Ако нема светлина, топлина и вода, растенијата и животните ќе изумрат. Ако нема инсекти, птиците ќе немаат со што да се хранат, итн.

■ Натпреварувачки

Тие вклучуваат: Квизови, Конкурси, „Поле на соништа“ и така натаму.

■ Еко-креативни игри

Тие нудат можност за изразување на креативната мисла и активност на децата, децата и родителите. Проф. Елка Јанакиева како водечки методи во спроведувањето на еколошкото образование ги определува набљудувањето, моделирањето и детското експериментирање. Многу од застарените работи можат да „оживеат“ со различна техника. Користењето на природни материјали во ликовната активност на децата е од огромно значење за развивање на детската имагинација. Улогата на воспитувачот расте во однос на организирањето на разновидна материјална средина, во создавање на услови за независно фигуративно расудување на природната средина, преку поттикнување на децата во творечкиот процес.



■ Игри - патувања

Широко користени во пракса, преку нив децата паѓаат на Северниот пол, на дното на океанот или морето, на некоја планета, итн. Овие игри придонесуваат за проширување на знаењата за светот, правилно однесување кон природата и ја будат желбата да се научи повеќе. Можат да се користат за поттикнување на еколошкото образование: да не се загадува воздухот, морето и океаните, да се чуваат животните и нивната природна средина и да се создадат благоприятни услови за живот.

■ Дидактични игри (ДИ)

Овие игри, по својот карактер, се разновидни: игри со зборови, образовни, математички. Во зависност од природата на користениот материјал, дидактичките игри можат да бидат:

■ Предмет игри - игри со користење на предмети

Можат да се користат предмети од природата (листови, семиња, цветови, зеленчук). Во овие игри се конкретизираат и прошируваат идеите на децата од предучилишна возраст за својствата и квалитетот на некои објекти во природата. Вредноста на овие игри е тоа што со нивна помош децата се запознаваат со квалитетите на објектите и нивните карактеристики: боја, големина, форма, квалитет. Избраните игри широко се користат во мали и средни групи. Тие им даваат можност на децата да работат со предмети од природата, да ги споредуваат, да ги бележат измените и одделните надворешни знаци.

ДИДАКТИЧКА ИГРА: „ПОЗНАЈ ШТО Е ТОА“

ПОТРЕБНИ СЕ: непросирна платнена торба и различни елементи од градинката: камења, ореви, бадеми, лешници, жолти, црвени и розеви домати, краставици, тиквичка, црвена и зелена пиперка, кромид, лук, лист - сè што ќе успеете да соберете од градинката и сметате дека е неопходно за играта.

УПАТСТВА: Многу лесна и забавна игра, во која секое дете ќе има шанса да ја провери својата сензитивност и чувствителност. Ставајте по едно нешто во торбата. Нека секое дете ја стави внатре раката и внимателно да го допре тоа што е внатре. Да почувствува какво е по форма и какво е на допир. Да се обиде да погоди што точно е тоа.

Какво е по боја? Кога детето ќе заврши, извадете го и покажете го на сите деца. Дискутирајте - дали им беше лесно или тешко. Дали сакаат да јадат од него? Како им се допаѓа? Забавувајте се и учете. Искористете ја играта за да им кажете на децата корисни информации за секој еден елемент од торбата. Направете ја играта во период кога има најголема разновидност од зеленчук и бои во природата.



ДИДАКТИЧКА ИГРА: „ПОЗНАЈ ПО ВКУСОТ“

Детето со затворени очи дегустира парче овошје и го препознава по вкусот. Следува дискусија за соодветното овошје или зеленчук: какво е по вкус, боја, големина, каде расте, каква грижа е неопходна за него, итн.

И уште: „Листот од кое дрво е?“, „Чие е тоа дете?“, итн.

Игри на маса

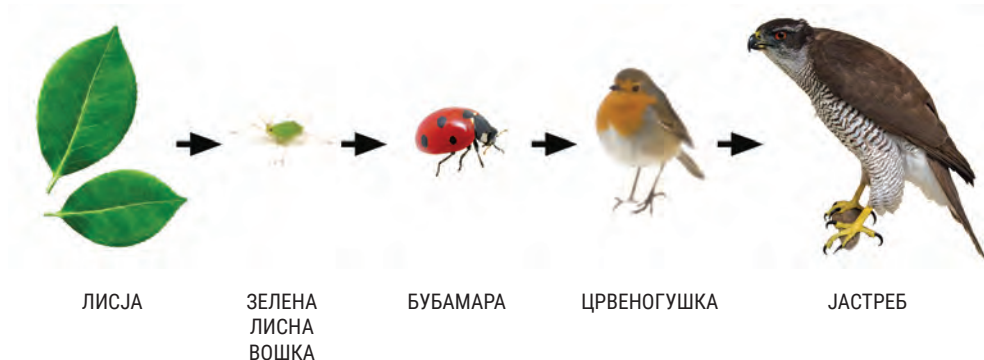
Како игри на маса се сметаат домино, лото, сложувалки. Овие игри даваат можност да се систематизираат и категоризираат знаења на децата за растенија, животни, појави од живата и неживата природа. Играта се спроведува со говор и го помага мисловниот процес.

ИГРА НА МАСА „СИНЦИР НА ИСХРАНА“

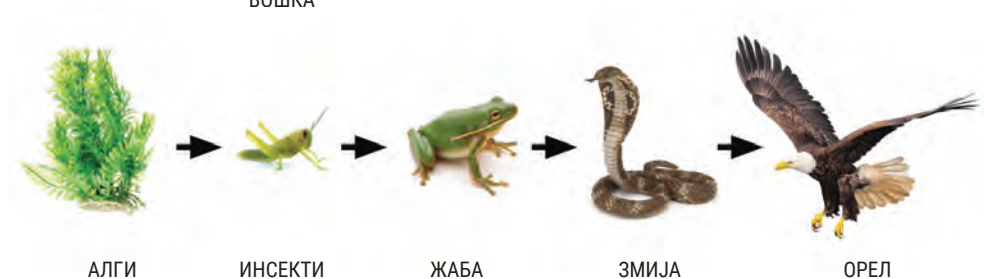
ЦЕЛ: да се зајакнат знаењата на децата за синцирот на исхрана.

ПРАВИЛА НА ИГРАТА: Воспитувачот нуди соодветни слики и ги повикува децата да споделат кое со што се храни. Децата ги подредуваат картите...

Синцир Бр. 1



Синцир Бр. 2



Синцир Бр. 3



ИГРА НА МАСА „ОДГЛЕДАЈ ГО ДРВОТО“

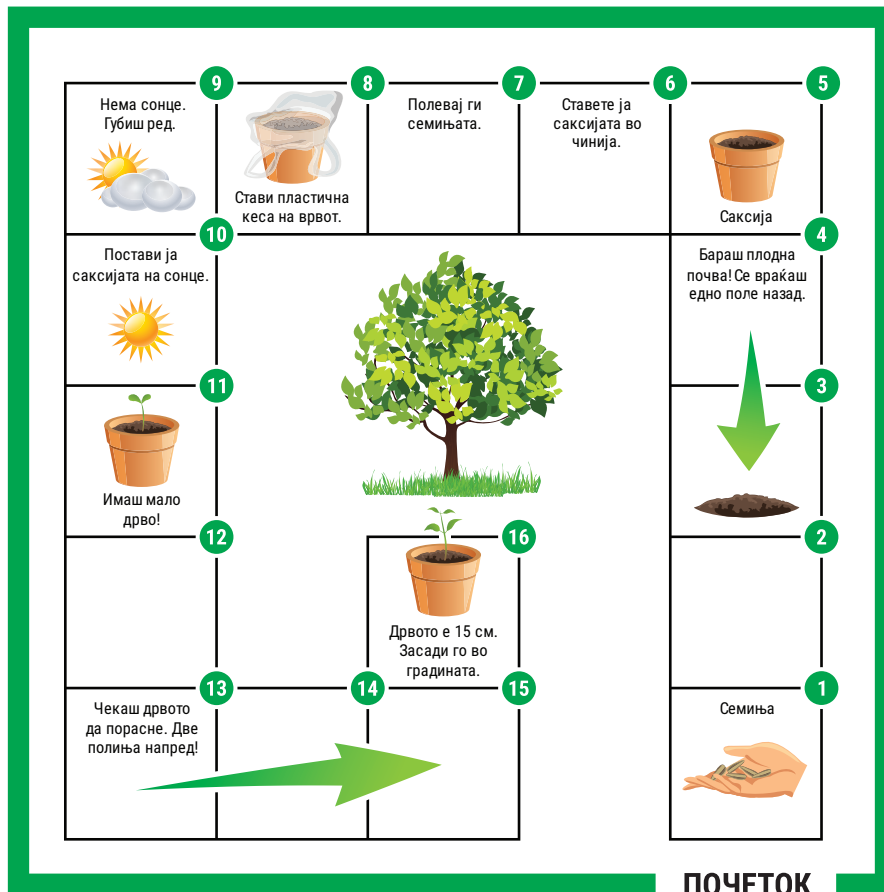
ЦЕЛ: Кој прв ќе стигне до крајот?

ДИДАКТИЧКИ ЗАДАЧИ:

- Разбирање на односот помеѓу средината и организмот;
- Разбирање на важноста на различните органи на растенијата за нивниот раст, развој и репродукција;
- Градење и утврдување на знаењата за животниот циклус на растенијата;
- Систематизирање на знаењата за потребните услови за развој на растенијата и грижа за нивно одгледување.

МАТЕРИЈАЛИ: игра, коцка и пиони според бројот на играчите

ПРАВИЛА: Можат да учествуваат од 2 до 4 играчи. Играта ја започнува оној кој ќе добие најмногу поени при фрлањето на коцката. Тој го поставува својот пион на стартното поле. Тој има право и на второ фрлање, со кое определува со колку чекори ќе оди напред. Другите се вклучуваат после него. Останатите правила се напишани на полето на самата игра. Победник во играта е оној кој прв ќе стигне до последното поле.



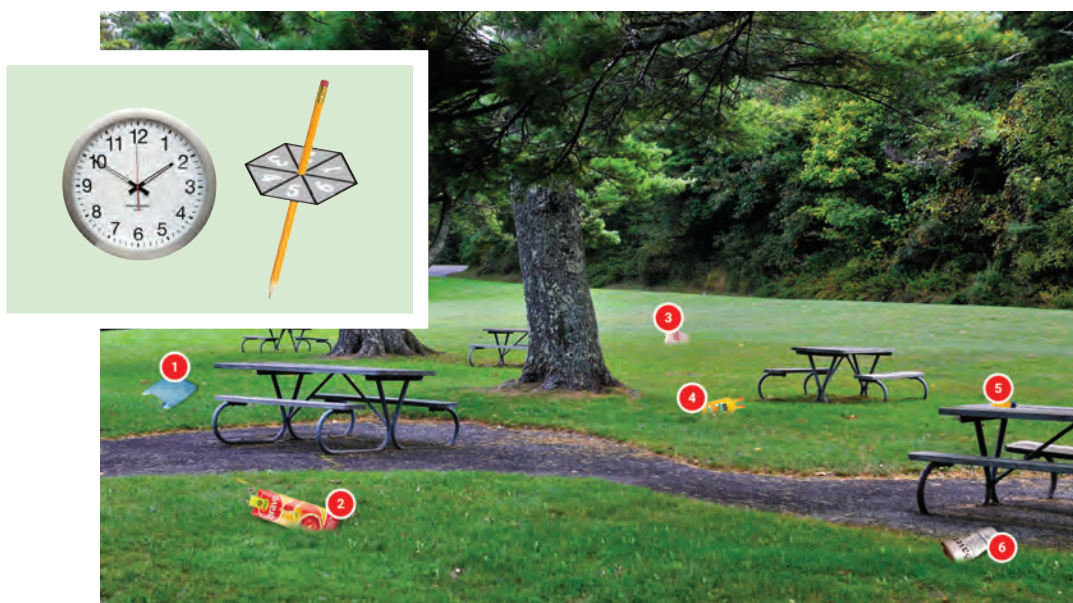
ИГРА НА МАСА „ИСЧИСТИ ГО ПАРКОТ“

ЗАДАЧА НА ИГРАТА: Да соберете повеќе отпадоци во паркот и да добиете најмногу поени.

ДИДАКТИЧКА ЗАДАЧА: Запознавање на децата со проблемот за загадување на животната средина е еден од можните начини за негово решавање. Развој на опсервативност, снаодливост и брза реакција.

МАТЕРИЈАЛИ: Слика на парк, вртелешка за определување на редот на учество и пенкало.

ПРАВИЛА: Разгледајте го паркот. Што не ви се допаѓа кај него? Зошто тој изгледа на тој начин? Дали можете заедно со вашиот партнер во играта да го исчистите за 5 минути? Прв започнува оној кој ќе освои најмногу поени при вртењето на вртелешката. Вртете по ред. Секоја цифра на вртелешката одговара на определен предмет на сликата од паркот. Кога таа ќе ви се падне значи дека сте ја исчистиле. Во малите квадрати обележувајте ги собраните отпадоци. Оној играч кој собрал најмногу предмети во рок од 5 минути е победник.



■ Вербални методи

Вербалните методи се користат за проширување на знаењата на децата за конкретна тема или област, за нивно систематизирање и сумирање. Вербалните методи на работа со деца имаат влијание на нивното образование и однос кон разработуваната тема. Меѓу вербалните методи на прво место може да ја ставиме беседата, проследена со расказ и прераскажување и комбинирани методи.

Меѓу вербалните методи на прво место треба да се обележи разговорот со децата. Вербалната придружба го прави разбирлив, јасен и достапен материјалот, кој децата го учат во процесот

на директната комуникација. Воспитувачот може да ја користи за различни дидактички цели:

- да генерира интерес кон претстојните активности во природата;
- да ги наведе, да ги продлабочи, резимира и систематизира знаењата на децата за природата.

Кога децата ги носиме на прошетка во блискиот парк, градинка или во населбата, нивното внимание можеме да го фокусираме на расфрланите пластични ќесиња, амбалажи, кутии, пластични шишиња, скршено дрво или грмушки... Следниот разговор за веќе виденото ќе им помогне на децата да го сфатат влијанието на човекот врз животната средина и што треба да направиме за да ја зачуваме природата чиста, дека загадувањето не е само естетски проблем, но и здравствен и носи неповратни последици за планетата Земја. Разговорот, исто така, може да претходи и на практични вежби за собирање на отпадоците, за повторно користење на рециклираните (преработени) и да формира трајни навики во децата за одговорно однесување и чување на животната средина.

Со цел децата да се запознаат со основните предмети и природни појави, воспитувачот користи приказна. Таа треба да го привлече вниманието на децата, да го поттикне развојот на нивното мислење, когнитивните процеси, имагинацијата, говорот. Освен тоа, приказната за животната средина може да биде емоционално обоена, влијаејќи на детските чувства и емоции. За да се формира когнитивен став кај децата, неопходно е приказната да се дополни со когнитивни задачи од различен карактер. Впечатоците и позитивните емоции од природата неопходно е да се споделат помеѓу дете - дете, дете - воспитувач/родител.

Интерес за еколошкото образование претставуваат детските приказни за природата, создадени од искуствата на децата за време на нивниот престој во неа. Во пракса, овие приказни се малку вклучени поради нивно непознавање од страна на воспитувачите. Се охрабрува поставувањето на прашања од страна на детето, за да може да прашува за сè што го интересира.

Во процесот на учење на децата можат да се користат различни методи во комбинација, правилно споени. Изборот на методи и неопходноста од интегрирање на можностите за работа се определуваат од возрастните граници на децата, природата на воспитно-образовните задачи, за кои одлучува воспитувачот. Во многу од случаите, методот на набљудување оди рака под рака со вербалните методи, со поттикнување, со вклучување на децата во реални ситуации.

Народните игри, фолклорот, фолклорните празници, игрите и приказните на различните народи секогаш ги изразуваат карактеристиките на перцепција на природата на човекот и врската меѓу нив, а исто така и природата на користење на природните ресурси. Освен тоа, народното творештво се базира на регионалните карактеристики и односот „човек-природа“. Интересот на децата во предучилишна возраст кон игрите, приказните, гатанките го прави особено перспективно користењето на елементите од различните култури за целите на еколошкото образование.

Вербални игри

Игри, чија содржина на децата им нуди и потврдува разновидни знаења за својствата и знаците на различните предмети. Тие се одликуваат со тоа што решението на задачата се извршува на начин базиран на мисла, базиран на перцепција и речиси без визуелизација. На пример, «Летај, летаај...», «Кој лета, трча, скока», «Треба - не треба», «Во водата, воздухот, на земјата». За проширување на претставата на децата од големо значење се игрите - опис и игрите - гатанки, на пример: «Наречи ме», «Игра на продавница», итн. Преку игра, детето ги опишува предметите и ги сфаќа нивните карактеристики, белези и својства и постепено ги доведува до општа категорија. Најпрво се избираат игри на хомогени предмети (автомобили, облека, плодови, итн.). Во 3 и 4 групи се користат дидактични игри со поголем отпор од визуелната слика и целосниот вербален опис. За откривање на сличности и разлики помеѓу предметите и појавите се дадени следните дидактични игри: «По што се слични и по што се различни?». Преку различни дидактички игри се прецизираат и освојуваат претставите за време, сезона, родови и видови концепти.

Вербалите игри го развиваат вниманието, мудроста, брзата реакција и поврзаниот говор.

ВЕРБАЛНА ИГРА „КАКО ДА ГО НАРЕЧАМ?“

ДИДАКТИЧКА ЗАДАЧА: Да се наведат идеите на децата за годишните времиња и нивните карактеристики. Да се подигне свеста за природните објекти и појави и кон зборовите и изразите за нивното именување.

МАТЕРИЈАЛИ: Кратки раскази - опис на годишните времиња, на природните појави и објекти.

АКТИВНОСТИ ВО ИГРАТА: Слушање на раскази, погодување на годишното време (на објектот), именување, плескање раце.



ПРАВИЛА НА ИГРАТА: 1. Расказот да биде за едно годишно време; 2. Детето со еден збор да го нарече опишаното годишно време; 3. Кога е дозволено повторување, сите деца да плескаат со рацете.

ОДЕЊЕ: Во оваа верзија, водич е воспитувачот. Тој создава ситуација со соодветни и мали по обем раскази. Со нив го зголемува знаењето и искуството на децата за едно или повеќе годишни времиња и ги насочува кон барање на зборови за нивно окарактеризирање. После секој расказ водичот прашува:

„Како може да се нарече таква пролет? (есен, зима....) и со назначување определува кој треба да одговори”.

НА ПРИМЕР: „Сонцето заоѓа. Лесно ветре ги проишнува натежнатите дрвја од плодови. Шумата е шарена и тивка. Жолти лисја се откинуваат и бесшумно паѓаат. На небото птиците летаат на југ.”

„Како да наречеме таква есен?

- сончева; - тивка
- златна; - шарена;
- плодна; - топла;
- богата; - плодна;

ВЕРБАЛНА ИГРА „ЗЕЛЕНЧУЦИ”

ВИЗУЕЛЕН МАТЕРИЈАЛ: фотографии на зеленчуци.



ВОСПИТУВАЧОТ РАСКАЖУВА: Ендаш, еден домат решил да собере армија од зеленчуци. Кон него дошле грашок, зелка, краставици, компири, моркови, цвекло, лук, репа.

(Воспитувачот на штандот изложува фотографии од зеленчуци)

И домотот им рекол: „Сите сакате да станете дел од армијата, па така ќе го поставам следниот услов: - Како прво, во мојата армија ќе дојдат само тие зеленчуци, чие име се состои од два слога, како и моето: до-мат.

Што мислите, деца, каков вид на зеленчук одговори?“

ДЕЦАТА ИЗГОВАРААТ: „Ком-пир, мор-ков, цвек-ло, ре-па, тик-ва, кро-мид.“

Воспитувачот ги ставил нивните слики до домотот.

„Домотот правел различни вежби со компирот, морковот, цвеклото, репата и биле многу радосни. А, останатите видови на зеленчук биле тажни: слоговите во нивните имиња биле повеќе или помалку. И решиле да се обидат да го променат условот на домотот. Домотот се согласил: „Нека биде по ваша волја! Ајде, нека дојдат само тие што имаат еден слог.“

„Што мислите, деца, кои зеленчуци реагирале?“

Децата откриле дека тоа е „лук“.

Воспитувачот ја поставил неговата слика на таблата кон армијата на домотот.

„Но, уште потажни биле останатите зеленчуци: „краставица“, „тиквичка“ ... „Како да им помогнеме, деца? Каков нов услов треба да им предложи домотот, за да и тие зеленчуци влезат во неговата армија?“

Воспитувачот треба да им помогне на децата да ги формулираат следните услови: „Нека дојдат во армијата оние зеленчуци, на кои акцентот паѓа на првиот слог!“

„И такаааа, сите зеленчуци станале војници и сите биле задоволни!“ - заклучил воспитувачот.

■ Други методи

■ Екскурзии

Целта на екскурзиите може да биде насочување на вниманието за формирање на знаења за животната средина, достапни за децата од предучилишна возраст. Преку екскурзии во природата го зачувуваме, зајакнуваме и обновуваме здравјето на детето во процесот на учење, формирање еколошка култура, еколошка свест, мотивација за определено однесување, став и љубов кон природата. Екскурзијата во природата - тоа е начин на сумирање, акумулирање и систематизирање на претставите на децата за свеста на природата. За време на нејзино спроведување се решаваат различни задачи: когнитивни, здравувачки, морални, етички.

Воспитувачот раскажува за тоа дека со паѓањето на лисјата, дрвјата се подготвуваат за зимскиот студ. Лисјата ќе ја покријат земјата како килим и на тој начин ќе ги заштитат корените на дрвото

од замрзнување. Тоа е важно и за различните жители под земјата. Во пролетта, паднатите лисја ја задржуваат влагата од веќе стопениот снег. Паднатите лисја на земјата - тоа не е ѓубре, туку тие се многу важни за почвата и растенијата кои растат во нивната околина. Секој има барем едно прекрасно место со необична природна убавина во своето родно место. При враќањето од екскурзија, би можеле да сумирате што децата научиле од играта „Ранец“. Таа вклучува цртање и креативност. Замолете ги децата да се нацртаат како патуваат со ранец на грбот. Воспитувачот: „Во ранецот треба да се стават сите работи кои би сакале да ги земете со себе. Нацртајте ги!“

Вклучување на децата во реални ситуации, каде тие се осознаваат како вистински фактори за заштита на нивната околина:

Да се планираат различни иницијативи како на пример: „Да го исчистиме дворот на Детската градинка“, „Еко-патроли“, „Да засадиме дрво со мама и тато“, „Кутија за богатство“. Нека летниот одмор на море или планина биде уште поинтересен и осмислен, ако кутијата за „богатство“ е наполнета со школки, морски полжави, перја од птици, шишарки, билки, детелина со четири лисја, еделвајс (цвеќе), итн. Секој би можел тоа да го сподели со децата од групата, наесен. Секое дете со задоволство ќе раскаже за секое едно од нив.

Создавањето на „Шарена градинка“ е одличен начин за користење на отпадните материјали како: бојадисани автомобилски гуми, празни конзервни кутии, пластични шишиња, стари обувки, итн. Секое едно од нив може да се претвори во прекрасна, шарена мини-градинка, ако истите се наполнат со земја и се посеат семиња или се засадат цвеќиња. Нека децата редовно се грижат за нив.

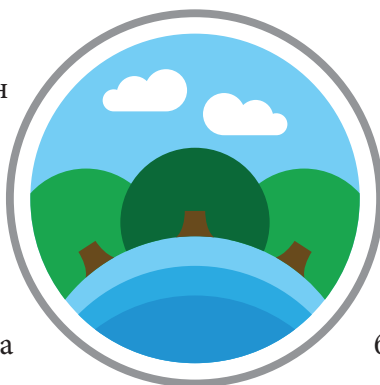


3. ОСНОВНИ ТЕМИ ВО ЕКОЛОШКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

ВОДА

Често Земјата се нарекува сина планета заради изобилството на вода, но само 0,6% од вкупната количина е погодна за пиење. Само 2-3% од водата користена од човекот е безусловно потребна за животните потреби. Сè повеќе луѓе знаат дека неразумното користење на водата и зголеменото загадување на изворите на вода за пиење можат да го доведат човештвото до катастрофа.

Без неа животот е невозможен животните. Во многу делови за сите, поради што луѓето сериозен проблем кој може да се да не ја загадуваат водата и да ја Разговарајте со децата за тоа секојдневие да ја користи водата



- за луѓето, за растенијата, за од светот водата не е доволна гладуваат и боледуваат. Тоа е реши преку напорите на луѓето спасат. Одговорноста е на сите. како може едно од нив во своето без да ја потроши попусто.

„Виталната сила на водата” - важно е да ги научиме децата да бидат грижливи кон водата. Водата игра огромна улога во нашиот живот - и во животот на планетата (примери). Чистите резерви на вода во природата постојано се намалуваат. Да ги научиме да ги почитуваат основните правила за рационално користење на природните ресурси: „Чувајте ја водата, изворот на животот на Земјата!” Важно е кај детето да се развие интерес кон знаење, способност да го види невообичаеното, правилното или неправилното.

Заедничките активности на воспитувачите со децата можат да бидат:

- ▶ „Планетата Земја е во опасност.”
- ▶ „Што е пареа и како можеме да ја видиме?”
- ▶ „Како од снегот се добива вода?”
- ▶ „Ако водата замрзне...?”
- ▶ „Каков е снегот?”
- ▶ „Загадена и чиста вода”
- ▶ „На кого му е потребна водата?”
- ▶ „Минералната вода - извор на здравје”.



Во педагошките ситуации по музика: слушање на аудиозаписи: „Шум на море”, „Музика на дождот”, „Гром”...

ОТПАДОЦИ

Бројот на население на Земјата постојано расте. Сите тие користат енергија, вода и други природни ресурси, кои постојано се намалуваат или недостигаат. За да живеат, луѓето произведуваат и во процесот на производство генерираат отпадоци, кои ја загадуваат животната средина, водата, почвата, воздухот...

Што можеме да направиме?

- Да го намалиме создавањето на отпадоци;

- Да ги искористиме повторно (дајте им на децата нов термин - рециклирање).

Еден од најбрзите и најуспешно развивачките процеси на заштита на животната средина и одржлив развој е рециклирањето. Тоа зачувува ресурси и енергија, го намалува загадувањето и решава дел од проблемите со отстранувањето на отпадоците. Рециклирањето е темел на еколошкиот начин на живот и треба

секое производство и секое кон одржливост. Хартијата, се најрециклираните рециклирањето се многу, особеностите на



да стане приоритет на секој човек, населено место, кои се стремат стаклото и пластиката отпадоци. Придобивките од сè додека се почитуваат поединечните материјали.

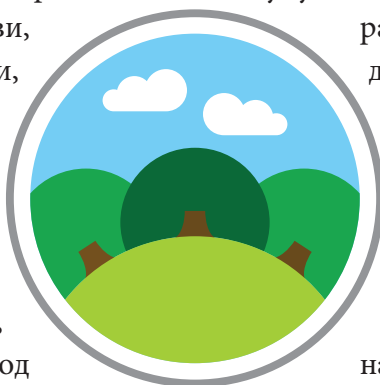
Во тој контекст, искористете „Соберете ги отпадоците“, а како кофи“, кои децата треба лесно било да се организира и еко-празник

материјали, во ситуациите по ликовна уметност, од отпадна хартија да направат колаж на тема „Модерни отпадоци“. Да ги научиме децата дека одделното собирање не е доволно и не го решава проблемот со цврстиот отпад од домаќинствата. Треба да ги научиме дека некои можат и треба да се рециклираат т.е. да ги прилагодиме за нов „живот“, но и дека не сè може повторно да се користи. За да научат децата, треба да вложиме максимални напори за да го промениме начинот по кој со години сме фрлале ѓубре. Само така ќе има ефект врз светот околу нас.

ја омилената игра на децата помош секогаш ги имаат „трите да ги препознаваат. Одлично би со модна ревија од рециклирани

РАСТИТЕЛЕН СВЕТ

Шумите се „белите дробови“ на планетата. Растенијата го збогатуваат воздухот со кислород и го прочистуваат. Преку нив ние дишаме. Еве зошто, намалувајќи ги шумите, луѓето не ја оштетуваат само животната средина, туку и птиците, животните, но и самите себе. Преку предавања, филмови, и слични методи и активности, на шумите, дрвата, парковите и дека хартијата, на која сите



Гледајќи околу себе, не е сите можни форми. Хартиена весници и списанија, нотеси, производи, кои се составен дел од ако се рециклира утринскиот весник

раскази, прошетки во природата децата се запознаваат со улогата сите зелени површини. Тие знаат цртаат, се произведува од дрво.

Гледајќи околу себе, не е сите можни форми. Хартиена весници и списанија, нотеси, производи, кои се составен дел од ако се рециклира утринскиот весник и драстично да се намалат штетните гасови. При рециклирањето на старата хартија се користи 60% помалку енергија за разлика од производството на нов материјал.

тешко да најдеме хартија во амбалажа, картонски кутии, салфети и други хартиени нашето секојдневие. На пример, секој ден, може да се спасат 41 000 дрва

4. ВОЗРАСНИ ГРУПИ И СПЕЦИФИКАЦИИ НА РАБОТАТА СО СЕКОЈА ОД НИВ

■ Прва возрасна група (2 - 3 годишна возраст)

Малите деца комуницираат на свој сопствен начин. Помеѓу бебињата и малите деца, комуникацијата главно е невербална, бидејќи тие немаат речник да се изразат себеси. Покрај тоа, во предучилишна возраст, тие можат да го изразат своето познавање преку слика, моделирање, пишување и вербално споделување со друго дете или возрасен. Образованието во рана детска возраст, повеќе е насочено кон начинот на мислење, поттикнување на позитивни емоции и чувства, не толку кон специфични знаења. Во раната детска возраст, неопходно е предавачите да создадат клима во која децата се запознаваат со животната средина, ги набљудуваат појавите околу нив, да извлечат заклучоци, да поставуваат прашања, да се грижат за живата и неживата природа. Децата во втората и третата година од животот се запознаваат со растенија, животни, појави од неживата природа, учат да ги разграничуваат и правилно да ги именуваат некои белези на растенијата (боја на лист, вид), движења и гласови на животни, ја учат примарната визуелна слика (рибата плива во водата, гулабот се наоѓа на дрвото...). Пројавуваат интерес кон набљудуваниот предмет, формираат благонаклонет став кон нив.

Документирањето на материјалите може да се прави со помош на различни методи како: белешки од воспитувачот, фотографии, детски уметнички продукции, записи и слично. Сите тие материјали треба да бидат поставени во детски портфолија, за да се прикаже напредокот и растот со текот на времето. Во првата група, треба постојано да се зајакнуваат знаењата на децата. За да се постигине тоа, треба повеќепати да се повторуваат ситуациите со една иста тема, чија содржина постепено станува посложена. Треба намерно и постојано да се создаваат услови за децата да акумулираат претстави за природата, да се поддржи нивната љубопитност и активност.

Кон преминот на втората група, децата акумулираат конкретни претстави за некои предмети и појави од природата, врз основа на кои е возможно да се прошири понатамошното учење на работните вештини и навики.

ПРИМЕР ИГРИ:

ИГРА: „БАБА МРАВКА“

Неопходно е јаже, долго 8 - 10 метри. Се поставува на земјата (по можност, на трева). Секое дете треба да ползи од едниот до другиот крај на јажето, со главата неколку сантиметри до земјата и внимателно да набљудува, замислувајќи си дека е мравка. Може да ги поделите учесниците во мали подгрупи и на секоја подгрупа да им поставите амблеми - едни со штурче, други верверички, трети мравки... Потоа, секоја група треба да им раскаже на останатите што виделе во зависност од својот вербален капацитет.

ИГРА СО ПРСТИ:

Глувчето варело кашичка. Бркало, бркало, бркало (се прават кружни движења на дланката на детето).

- ▶ На тоа глувче дало, затоа што донело дрва (се покажува палецот).
- ▶ На тоа глувче дало, затоа што запалило оган (се покажува показалецот).
- ▶ На тоа глувче дало, затоа што донело брашно (се покажува средниот прст).
- ▶ На тоа глувче дало, затоа што донело вода (се покажува неименуваниот прст).
- ▶ А, на тоа, најмалото (се посочува малото прсте), ништо не дало, зошто ништо не направило.

Се налутило и избегало. Бегало, бегало („трчање“ со прстите по stomачето) и еееј тука се сокрило („се криеме“ во прегратката). Ах, ти, лутко, ах, ти, мрзливко (се удира на малото прсте, го карате) ни дрва не нацепи, ни вода не донесе, за тебе каша немааа....

■ Втора возрасна група (4 - 5 годишна возраст)

Кај четиригодишните деца се формираат претстави за предмети и појави од природата, со кои тие се среќаваат во животот. Тие можат да ги користат знаењата во своите активности, во педагошка ситуација, во играта и да ги одразуваат во конкретни идеи.

Децата се учат да набљудуваат, да разликуваат индивидуални особености и карактеристики на растенијата, животните, да ги идентификуваат, користејќи сензорни шеми (боја, форма, големина), да споредуваат објекти и да ги групираат по надворешен белег. Во процесот на стекнување знаења, кај нив се генерираат повисоки нивоа на когнитивна активност: од визуелно - фигуративно кај тригодишните, до можност за поставување на причинско - последични врски кај четиригодишните деца.

Во педагошките ситуации, се решаваат три групи на задачи:

1. Последователност: кај детето формираат знаења за природата, работните навики, разновидните вештини;
2. Користење на еколошки знаења, за да децата ги усвојат говорните способности (речник, граматички правила и чист говор, итн.);
3. Да се создаде позитивен став кон природата.

Најпосакувани методи се: набљудување (визуелно-илустративен материјал), практични методи (работа, репродукција), вербални методи (расказ, читање на уметничка литература, соодветна на возраста) кои дополнително можат да се искористат. Во секојдневието, еколошкото образование вклучува работа во еколошки кабинет, во дворот, во природното катче...

ИГРА: „КОЈ СУМ ЈАС?”

Децата се редат во круг. Воспитувачот ја фрла топката кон едно од нив и именува едно животно, на пример „Зајак”. Детето ја остава топката и ги имитира движењата на зајакот во средината на кругот (скока). Продолжуваме со „врапче” - детето покажува како лета, „мечка” - како се движи, клацкајќи се, итн.

■ Трета возрасна група (5 - 6 годишна возраст):

Во петтата година, децата формираат највисока форма на визуелно-фигуративно мислење. Тие можат да стекнуваат сумирани знаења, кои придонесуваат за нивното мислење, кое ги одразува моделите, видени во природата. Децата учат да ги разликуваат карактеристиките на структурата на растенија, животни и да ја одредат нивната зависност во услови на постоење.

Заедно со задачите од содржината на програмата, се вклучуваат и задачи насочени кон когнитивни активности (диференцирани перцепции, вештини за споредба на предмети по одделни карактеристики, воспоставување врска помеѓу предметите, итн.). Важно е и воспитувањето на децата за односот кон тие предмети од природните појави, со кои тие се запознаени. Кај децата на 4 - 5 години, се појавува желбата да комуницираат со живите суштества - растенија, животни, како и кон впечатливи природни појави од неживата природа, својства и квалитети на неживи предмети. Тоа се изразува во љубопитност и активност при заштита на нова активност, во обид да учествуваат во создавањето на услови за живот на живите суштества и грижата за нив.

Корективната работа за равојот на говорот се темели на развојот на перцепцијата на говорот на повозрасните врсници, како и развојот на говорот со посредство на збогатување на речникот, појасни лексички и граматички значења на зборовите.

Во третата група, значајно место заземаат педагошките ситуации кои имаат за цел проширување, продлабочување, зацврстување на детските знаења за природата. Овие задачи се успешно решени преку користење на повторливи набљудувања и разговори со децата. Се спроведува настава за усвојување на основна грижа за растенијата и животните.

Таквите педагошки ситуации помагаат за зајакнување и усовршување на знаењата, претходно стекнати, како и за нивна примена во пракса, да се научат децата да се грижат за живите суштества, кои живеат во природното живеалиште, еко-кабинет или дома. Ако директното набљудување од било која причина е невозможно или тешко, акумулација на специфични идеи може да се направи во игротеката со дидактички слики.

Се користат различни ситуации, со цел продлабочување и проширување на претставите на децата за предмети од природата; ситуациите се насочени кон сумирање, систематизирање и примена на стекнатото знаење, кон создавањето на природата.

ИГРА: „НАЦРТАЈ ДРВО“

Игра насочена кон дискусија за значењето и местото на секој еден во групата и како сите растат и се развиваат заедно. На учесниците им се дава лист хартија и материјали за цртање (боички, фломастери, мрсни бои). Секој учесник си одбира удобно и затскриено место (да не биде близу до останатите) и за време од 3 до 5 минути црта дел од дрвото. Потоа, сите имаат задача да го состават дрвото, со сите детали кои секој еден ги нацртал.

ИГРА: „ПЕТ“

Уште една игра со топка, со чија помош децата ги потврдуваат своите знаења за нивната околина. Воспитувачот ја подава топката на едно од децата и изговара, на пример „Дрво“. Детето ја зема топката и одговара: „Јас знам 5 видови дрва: бреза, топола, ела, даб, бор...“ и ја враќа топката. Следното подавање на топката е со зборот „птица“ (или цвет, животно, риба, печурки, итн.). Доколку детето не каже пет видови од посочениот вид, тогаш го дополнуваат останатите деца или воспитувачот и играта продолжува.

■ Четврта возрасна група:

Основни задачи за воспитување на 5 - 6 годишните деца се сумирани познавања за предметите и појавите во природата, сезонските промени во неа. Особено внимание треба да се посвети на нивните вештини намерно да ги набљудуваат и анализираат природните појави, да споредуваат предмети од природата и да воспостават подлабока врска помеѓу нив, да направат резиме (на пример, да сумираат различни групи животни по хранливи карактеристики, движење, добивање на храна, живеалиште, итн.).

Децата од 4-та група веќе треба да можат да ги бараат и разбираат причинско-последичните врски, самостојно да формираат прашања, да достигнуваат нови знаења, преку совладување на вештини сами да се служат со различни извори на информации. Ги развиваат и збогатуваат претставите за живата и неживата природа. Веќе имаат познавање за планетите, денот и ноќта. Можат да дадат заклучок дека природните појави се должат на природните причини (на пример, промените во растителниот и животинскиот свет зависат од сонцето, светлината и топлината), да набројуваат карактеристики на различните годишни времиња. Тие веќе ги препознаваат деловите на растенијата (корен, стебло, цвет, плод), го замислуваат белегот, по кој едно растение може да биде класифицирано како треба, грмушка или дрво. Децата прават основни експерименти и размислуваат на трансформацијата на водата во мраз, во пара, течна состојба. Со леснотија ги споредуваат дивите со домашните животни и ги усовршуваат своите претстави за животните, кои живеат на далечни делови на светот, ја согледуваат разликата помеѓу преселни и постојани птици. Тие веќе се запознаени со фактот дека загадувањето на природата е погубно за живите суштества (растенија, животни и човекот). Ги усвојуваат правилата на однесување за заштита на животната средина.

Кон преминот на училишната возраст, во децата треба да се развива вештината за набљудување,

љубопитност, љубов и грижливо однесување кон природата, способност да го откријат убавото во неа.

Може категорично да се потврди дека соодветното образование во детската градинка и образование кое исполнува одредени барања на возрастната група, гарантира успешно еколошко воспитување и позитивно однесување кон природата.

ИГРА „ЕКО ПАТРОЛИ“

Активноста ја спроведува воспитувачот и две деца, така што секоја седмица децата се менуваат. Тие ја посетуваат студиската просторија и обележуваат: дали се изгаснати светлата, дали од чешмите капе вода, ако е зима и има затоплување, дали прозорците се затворени. Ако има пропусти, воспитувачот води белешки во еколошкиот дневник (црта насмевка, ако се во ред или тажен човек, ако има пропусти).

Оваа активност кај децата создава еко - навики за зачувување на природните ресурси и конкуренција помеѓу групите за подобри резултати.

На крајот на месецот, се покажува еколошката карта на која има информации за начинот на работа на еко - патролата.

Целта на оваа активност е да се подигне еколошката свест кај децата, да се подобрат навиките и во исто време да се покаже и на родителите и во домашни услови да продолжат со воспитувањето.

ИГРА: КОМПСТИРАЊЕ (ПРАВЕЊЕ НА ЃУБРИВО ОД ПРИРОДЕН МАТЕРИЈАЛ)



Компостирањето е природен начин на самата природа да ги обработува и рециклира органските отпади. Тоа е процес, чиј краен резултат е добивање на еден одличен корисен производ: компост, природен подобрувач за почвата, исклучително богат со хранливи материи за нашите растенија.

Така, користејќи ги нашите органски отпадоци, ние ги подобруваме карактеристиките на почвата во нашата градина. Компостирањето

се прави од остатоците од кујната (лушпи од компир, овошје,) од лисјата во дворот на детската градинка, трева и друг вид на разградливи материјали.

Целта е да се создаде природно ѓубриво, кое подоцна ќе се користи во нашата зеленчукова градина, во која имаме засадено домати, магнонос, ротквица, рен, целер, итн.

Вработените во кујната, воспитувачите и децата во детската градинка, сите се ангажирани во таа активност.

Секојдневно се собираат остатоците од кујната, од дворот и се ставаат на определено место на височина од еден метар, а потоа се покриваат со земја. Започнува процесот на ферментација и за да компостирањето биде успешно, треба да има влажност до 70% за да се создаде хумус - компост, кој ќе го користиме како природно ѓубриво.

ИГРА: „ЗЕЛЕН ДЕДО МРАЗ“

За Нова година, Дедо Мраз оди кај децата облечен во зелен костим, наместо црвен, со засадено во саксија природно дрво и една вештачка елка. Активноста со децата е интерактивна. Децата, заедно со Дедо Мраз го украсуваат природното новогодишно дрво со природни материјали (памук, шишарки, ореви, лешници, итн.). Дедо Мраз заедно со децата коментираат за тоа кои се негативните карактеристики на вештачката елка (таа не мириса, само еден месец е присутна во нашата соба, а, потоа, ја покриваме и ја ставаме на таванот или подрумот и не ја гледаме цела година). Природната елка, за разлика од вештачката, има многу позитивности, кои Дедо Мраз им ги опишува на децата, а, потоа, сите заедно одат во дворот, засадуваат, полеваат и пеат Новогодишни песни. Децата се среќни и можат да се грижат за елката, да гледаат како расте преку цела година. Со оваа активност, кај децата се развиваат и негуваат позитивни емоции и чувства, остануваат убави спомени за тој дел од годината, а елката е таа која потсетува на тие моменти.

IV. ИНТЕГРИРАЊЕ НА ЕКОЛОШКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО НАСТАВНИТЕ ПРЕДМЕТИ И ВОЗРАСНИ ГРУПИ

Особеностите на предучилишната возраст бараат воспитно - образовната работа со децата за запознавањето и зачувувањето на животната средина да се изврши комплексно, во хармонија со другите задачи на педагошкиот процес во детската градинка.

Целите на еколошкото образование ќе се постигнат доколку воспитувачот обезбеди меѓупредметни врски во педагошката ситуација не само помеѓу образовните јадра, но и со останатите предмети (мајчин јазик, математика, ликовно, музика, конструирање и технологии, физичка култура). Формирањето на еколошките вештини кај децата од предучилишна возраст не е изолиран процес, туку дел од целосната воспитно - образовна работа во сите активности. Во процесот на работа, воспитувачот може да обединува повеќе различни теми и да ги претстави на начин кој е интересен, лесен за реализација и исклучително атрактивен. Тој може да ги спроведе најинтересните и најуспешните лекции по екологија, здрав начин на живот, одржлив развој, како и забавна математика, цртање, уметност, традиција и социјални вештини.

1. Мајчин јазик и литература

Уметничката литература за природата длабоко влијае на чувствата на детето. Потребно е да се користи литература, која одговара како со Програмата на детската градинка, така и со возрастните особености на детето. Во прва возрастна група, преку соодветно избрани дела, може да ги запознаеме и да ја разгориме љубовта на децата кон цвеќињата, птиците, малите животни, итн., на тој начин учејќи ги на правилно однесување кон нив, поставувајќи ги основните знаења за природните појави. Особено соодветно е делото на рускиот автор Витали Сутеев „Под печурката”. Творба со одлични илустрации и краток текст, кој одговара за драматизација од самите деца.

„Небото и сипката (вид птица)” од Дита Маркова. Заедно со традициите на бугарскиот приказен фолклор, таа вклучува современи приказни со многу имагинација, претставувајќи прекрасни слики од цвеќиња, растенија, животни, природни појави и годишни времиња, на кои им припишува човечки квалитети. Шарените илустрации ќе ги воведат децата во еден замислен свет на цвеќиња и нивниот грижлив старател, на птиците, секоја со свој чуден карактер, на сонцето, ветрот и дождот, кои се извор на топлина и вода, неопходни за опстанокот на нашата прекрасна планета Земја.

Фасцинантно разработената тема за екологијата и однесувањето на децата кон природата, ги прави модерните приказни на Дита Маркова соодветни за предучилишно образование. Приказните можат и да се драматизираат, а илустрациите покажуваат како точно да се направи драматизацијата.

„Палавото зајаче” на македонскиот писател Ненад Џамбазов на живописен начин го опишува целиот спектар на биолошка разновидност од животни, растенија, како и еколошки песни.

Кратката приказна „Еко-активност” од македонската писателка Лилјана Атанасова ни претставува цела една историја на активноста на децата Иван и Цвета, кои сакаат да ја реализираат во училиштето преку засадување на цвеќиња во училишниот двор, но грдата слика во дворот со отпадоци и нечистотија ќе им го промени планот, со што на помош им доаѓаат нивните родители. Активноста завршува со чист и уреден училишен двор, засаден со убави цветови.

Постојат безброј еколошки пораки, прикажани преку песни, кои раскажуваат за растенијата, животните, животната средина во која живеат. Во мислите на децата има „Зеленила и цветови кои секој треба да ги сака”, „Планетата Земја повикува на спас, против загадување и уништување”, „Секоја капка е многу важна, за да нашата планета не биде тажна”, „Кога е ден, светлото се гаси, се штеди енергија”, „Помалку автомобили на патот, повеќе чист воздух”.

Браката Грим зборуваат за богатото девојче Билјана, кое ништо не работело и ги фрлило своите скапи фустани. Нејзината слугинка, Ружа, ги зела фрлените фустани од ѓубрето и си сошила прекрсен фустан. Богато, убаво момче ја сакало Билјана за жена, но кога ја видел Ружа

со убавиот фустан рекол: „Билјана е мрзелива, а Ружа е вредна и затоа таа ќе стане моја жена”. И, така, Билјана изгубила, а Ружа се омажила.

Станка Брдар од детската сликовница „Како да се спаси дрво”, го прикажува зајакот Зи-Зи кој раскажува како Острата Пила ги сече дрвјата за производство на хартија и ѝ дава рецепт на Пилата како од стара хартија да се направи нова хартија и да се спасат дрвјата.

Оливер Џеферс го заслужил своето место помеѓу најоргиналните и најсакани автори и илустратори на детски книги во светот. Интересен и достапен за деца е неговиот расказ „Големата хартиена мистерија”. Во една обична шума, започнуваат да се случуваат страшни работи. Некој сече гранки и цели дрвја и жителите на шумата започнуваат потрага по сторителот. Во „Големата хартиена мистерија” ретко ќе сретнете по некоја кратка изрека на страницата, затоа што поголемиот дел е раскажан преку илустрации. Ако дома имате мал слушател, Ви препорачуваме прво да ги разгледате илустрациите и тој/таа да Ви раскаже за што станува збор во книгата. Ќе се изненадите какви алтернативни приказни се во состојба да измислат децата. Откако ќе ја прочитате книгата, можете да го замолите детето да измисли реплики за одделни животни, таму каде на илустрациите им недостига текст.

Приказни со фокус на екологијата кои ги препорачуваме:

- ▶ Бајките му овозможуваат на детето да го разбере целиот спектар од влијанија на човекот врз живата природа, го помагаат градењето на чувството за лична одговорност за состојбата на животната средина. Прашањата на крајот на секоја приказна, помагаат за утврдување на материјалот, разбирање за покренатите теми, им помагаат на децата да размислат за проблемите за разумно користење на ресурсите, придонесуваат за формирање на активна животна положба.
- ▶ Во „Сончевото цвеќе”, Кирил Писарски на многу уникатен начин раскажува како од семе се раѓа цвет. Со овој расказ би можеле да ги поттикнеме децата и тие да засадат семе и да се грижат за цвеќињата.
- ▶ „Сливи за ѓубре” - еден бисер од народниот фолклор, што допира до темата за чистотата, човечките доблести и напорната работа на човекот.
- ▶ „Печурко” - приказни во стихови на Батко Златко, со слики од уметникот Вадим Лазаркевиќ, со тема заштита на природата.
- ▶ „Излет” од збирката „Несреќно царство” на Ран Босилек, од кој децата учат дека прошетката на отворено нè прави здрави, ведри и калливи.
- ▶ „Шумска аптека” - народна приказна, која ги зајакнува знаењата за важноста на билките, истовремено запознавајќи ги децата со зборови на старите Бугари, како: кофа, софра, жица-ограда, ленена крпа (еколошко чисти материјали, дел од бугарскиот стил, земени од природата).

- ▶ „Влез на болести - строго забранет” од авторот Георги Мишев - за штетата од микробите и користа од чистотата за нашето здравје.
- ▶ „Изгубениот полжав” од авторот Ели Томинска, од која децата учат дека секое живо суштество (дури и полжавот) има место под сонцето: како големите, така и малите животни. „Секое суштество на планетата Земја е важно”.
- ▶ „Снежниот човек и врапчето” - од авторот Светослав Минков - за грижата за птиците. Врапчињата кои тука презимуваат, имаат потреба од наша грижа.
- ▶ „Зошто птиците одлетуваат” од авторот К. Галчева - дава одговор зошто птиците преселници летаат на југ.
- ▶ „Најработливите” - автор А. Соколски - за неопходноста од пчелите. Знаења за улогата на пчелите за запрашување на растенијата, за медот како храна и лек.
- ▶ „Сина приказна” од Леда Милева - да обрнеме внимание и на најмалите суштества во природата: мајчина душица и мравката.
- ▶ „Лисјата на брезичката” - се мали срциња.
- ▶ „Цвеќињата на малата Ида” - Ханс Кристијан Андерсен - за убавината на сите цвеќиња во светот.



Постојат безброј примери од бугарската, македонската и светската литература, кои го поттикнуваат еколошкото образование и воспитување на нашите деца. Секоја можност да ја искористиме за нашата основна цел - еколошка култура и однесување во името на една чиста и среќна иднина.

2. Математика

Математичкото образование ја стимулира општата когнитивна активност и ги развива умствените способности на детето, а добриот воспитувач може лесно да обезбеди основни претстави за основните математички концепти преку еколошкото образование. Во работата по математика се користат различни форми, методи и техники. Еколошкото образование ја обезбедува когнитивната активност на децата. Обемот на содржината на образовниот предмет «Математика» вклучува количински, геометриски, просторни и временски претстави и вештини, кои лесно можат да се придобијат или зајакнат во комбинирани педагошки ситуации со еколошкото образование. И во двата предмета, тие го стимулираат детскиот развој преку поттикнување на когнитивните интереси. Децата многу ги сакаат активностите на отворено. Тие можат да стекнат знаења по математика - броење, собирање, одземање, подредување, класифицирање, геометриски фигури, форма, обем, тежина, големина... преку игра и искуство на отворено - во дворот на детската градинка, на екскурзија.

При формирањето на претставите за годишните времиња може да користите материјали од животната средина, како есенски лисја, шишарки, костени, камења (со определена боја,

големина, вид, итн.), со кои ќе подредуваат, групирате и споредуваат. Истите се користат и за определување на боја, големина, вид. Децата можат да допрат до секое дрво, секој цвет, да почувствуваат како мирисаат, да покажуваат и именуваат листопадни и зимзелени дрвја, да ги набљудуваат бумбарите. Во исто време, во исполнувањето на задачите од јадро „Квантитативни односи“ за вежбање, децата можат да ги бројат предметите во природата: едно дрво/многу дрвја, есенски лисја, така што децата несовесно откриваат нешто ново за себе: колку мравки влегуваат во мравјалникот, бројат колку нозе има бумбарот, колку птици се спуштиле на електричната жица, можат со линијар да измерат кое стебло е подолго, а кое пократко, кои лисја се поголеми (тие на врвот или тие близу до земјата)... Во природата тие собираат камења, лисја, шишарки и ги бројат. Играта на отворено, во природа, дава шанса во форма на игра да ги запознаете децата со термините собирање, одземање, поголемо и помало. Слични педагошки ситуации не само што ги зајакнуваат, туку и даваат нови знаења по математика, не само што го развиваат логичкото мислење кај децата, туку будат чувства и емоции, љубов кон светот.

Интересен начин да ги научиме да ги разликуваат геометриските фигури (кон јадро «Геометриски фигури») со помошни прашања: «На која геометриска фигура ве потсетува планетата?». При групирање на предмети по вид, децата би можеле да одделат: група на цветови, на грмушки, на зеленчук, на овошје, итн. За децата од најрана возраст, едноставната аритметика може да се користи и во секојдневниот живот. Омилена игра од најрана возраст е „Куќичка од геометриските фигури“, во која се користат геометриски фигури од дрвен материјал.

Материјалите од природата може да ги искористиме при моделирањето на геометриски фигури: дрвени стапчиња, хартиени ленти, јаже, итн. За мерење, би можеле да ги користиме материјалите на рефус: семиња, грав, леќа, итн.



На пример, за време на прошетка, може да преброиме колку лисја има некој цвет, колку куќички за птици има на дрвото, колку моркови изело Зајчето за да има здрави заби? «А, колку лисја има маргаритката»? «Јато штркови долетале од југ и во блиското гнездо се доселиле...(колку) штркови. Колку големи и колку мали?». Лесно може да формираме претстава за деловите на денот, да ги зајакнеме знаењата на децата за просторните врски помеѓу предмети со различни височини (тополите покрај патот, грмушките до нив, поголем, помал)...

3. Животна средина/Природни науки

Богат, прекрасен и бескрајно разновиден е светот на природата околу нас. Задачата на педагогот е да го воведо детето во тој свет, да ја открие неговата убавина, уникатност, да научи да ја сака и да се грижи за природата. Во периодот на предучилишна возраст, детето ги добива своите први претстави за светот околу нас, формирањето на едноставни врски и законитости за појавите во природата, а, исто така, учат и самостојно да ги применуваат своите знаења во практични активности. За децата во предучилишна возраст, речиси во секоја активност, независно дали е цртање, моделирање, развој на говор или запознавање со природата, носи елементи на запознавање со животната средина. Тие со задоволство ја добиваат информацијата

за средината, во која тие живеат. Светот околу нас е толку разновиден. Тоа е свет во кој детето комуницира, светот на предметите кои му помагаат да ја осознае околната реалност. Постојат комбинирани теми за комплексното еколошко образование, насочени кон конкретни истражувачки предмети.

Содржината за учење по наставниот предмет „Животна средина“, го одразува единството помеѓу образовните цели и образовните резултати - знаења, вештини и однесувања, поврзани со ориентација на 4 - 5 годишниците во природниот свет.

Во четирите образовни јадра на насоката издвоени се клучни теми, поврзани со совладување на основните претстави и вештини за манифестација на еколошко-ориентираното однесување во природата, согласно со основните правила и норми за нејзина заштита и чување. Ориентирањето на детето во природата е поврзано со совладување на системот од општи претстави за природните предмети, нивните карактеристики и својства, природните појави и законитости, начините на однесување во природната средина. Ова е основа за градење на позитивно однесување на личноста кон природата, на хармоничната интеракција со неа и формирањето на еколошка култура кај најмалите во најрана возраст.

4. Ликовна уметност

Ако детето ужива да игра и истражува, тоа значи дека постои потенцијал за поттикнување на креативноста.

Врската помеѓу еколошкото образование и ликовната уметност е неспорна. Детското творештво го рефлектира светот околу нас, природата, како врз основа на нивната непосредна перцепција, така и како резултат на запознавање со уметничките дела.

Визуелната уметност кај децата го развива чувството за хармонија, својствено за сите природни предмети и појави. Уметничките дела, како и реалната природа во нејзините разновидни манифестации на бои, форми, звуци, ароми, се важно средство за познавање на светот, извор на знаења за природната средина, морални и естетски чувства. Поради тоа, педагошките ситуации по ликовна уметност се особено важни за еколошкото образование на децата во предучилишна возраст. Ликовната уметност придонесува за решавање на друга важна задача - формирање на целосна претстава на детето за околната реалност.

Во педагошките ситуации по Ликовна уметност, има задолжително место за играта.

ИГРА: „РАНЕЦ“

Таа вклучува цртање и креативност. Можат да учествуваат неограничен број деца. Потребни се хартија и бои. Учесниците нека се нацртаат самите како одат дома после екскурзија со ранецот на грбот. Во ранецот треба да се поставени сите работи кои би сакале да ги понесат со себе. Треба претходно да размислат за сè она што го научиле и би сакале да го задржат.

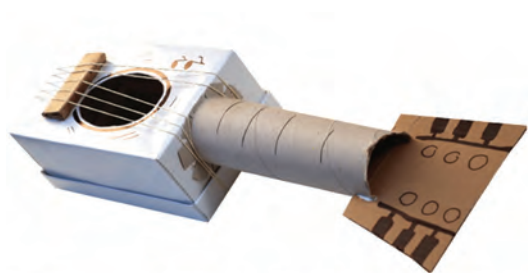
Можат да вклучат работи како: компас, храна, луѓе, топка, домашно милениче, кeбе, природни „богатства“ и други работи кои ги добиле од замислената екскурзија. Може да нацртаат канта и околу неа отпадоци, пластични ќеси, амбалажи од храна кои лежат на земјата - тоа се работи, кои ја загадуваат животната средина, а чие место треба да биде внатре во кантата.

ИГРА: „СЛИКИ ОД ЛИСТОВИ“

Подготовката за оваа активност вклучува прошетка во парк или планина и собирање на најразлични паднати лисја, од кои подоцна децата треба да направат форми на луѓе, животни или на сè што ќе им текне. Сликите од лисја се исклучително забавни, а сè што е потребно е малку имагинација.

Раскажете колку есенските лисја се важни за животот во шумата. Паднати на земјата, тие се одлично ѓубриво, а исто така ги заштитуваат и корените на дрвото од замрзнување. Кога дрвјата ќе акумулираат доволно хранливи материи од лисјата, тие можат да одморат. Дршките на лисјата постепено се сушаат и лесно се одделуваат од гранките и при слаб ветар или тресење, лисјата паѓаат. Напролет, дрвјата се будат и се појавуваат свежи листови, кои имаат особено важна задача - да ослободат кислород, без кој ние луѓето и животните не можеме да дишеме.

5. Музика



Движењето и музиката се моќни инструменти за работа со мали деца. Музиката ги развива сетилата, имагинацијата и творечкиот потенцијал на децата. Спроведените музички педагошки ситуации ја засилуваат емоционалната перцепција на детето кон природата. Користењето на звуци од природата, како што се шум на бранови, слушање на клукајдрвецот, песните на птиците или шумолење на лисјата на дрвјата од ветерот е одличен начин за забава и развој на сетилата на децата и ќе им помогнат да ги прифатат звуците од природата како нешто побогато и широко, отколку музиката создадена од луѓето со музички инструменти.

Децата нека користат природни предмети како камења, стапчиња, зрна или песок за создавање на различни музички звуци. Од градинарски елементи, сами да направат музички инструменти. На пример, во пластични шишиња да стават семиња од различен

зеленчук и овошје, дали звукот е различен кога има повеќе или помалку семиња? Сувите декоративни тикви се одличен музички инструмент од детството на нашите баби и дедовци, итн. Звуците од инструментите со природни материјали можат да се комбинираат и да се

демонстрираат на посебен концерт. Натерајте ги децата да слушаат и во различни музички инструменти да ги препознаат звуците од природата, на пример, флејта - птица, харфа - вода што тече, маракаси - камења што се удираат во водата, итн. Децата можат да експериментираат за да утврдат кои инструменти можат да ги имитираат звуците на природата, или пак тие можат да создадат нови инструменти кои ќе потсетуваат на морски бранови, птичји песни, и др. Замолете ги децата да расфрлаат лисја по игралиштето и застанете меѓу нив. Кажете им да ја слушнат внимателно музиката и да се движат така како што таа ни налага.



На пример: поттикнете ги децата да го користат ритмот на музиката и поканете ги да се движат како верверица, да одат како мравка, зајче, мечка, итн.

Предавачите можат да го збогатат разбирањето на децата за животната средина и локалната култура преку изведување на традиционална музика и ора, карактеристични за регионот. Не престанувајте да експериментирате со нив. Нека секое дете изработи сопствени кастањети од дрвени лажички. Од кутија за кондури - гитари, маракаси полни со ориз и дајре од капачиња... Сами ќе си направиме музички инструменти, со кои ќе свириме. Поттикнете ги децата да творат, да пеат и да се забавуваат. И не заборавајте да се забавувате со нив.

6. Конструирање и технологии

Напорите на воспитувачот треба да се насочуваат кон една поретко користена форма за повторно откривање на светот и прекрасните природни форми, која наоѓа широка примена при конструктивно-техничките активности. Во подготвителната група на детската градинка тоа може да се постигне, кога активностите се организираат во творечки работилници во детските градинки и како такви се изведуваат во природната средина.

- Да бидеме креативни
- Плетење кошници од гранки



Работата со природни материјали, украси, икебани, применета активност, изработување на природни календари и хербариуми е исклучително плодородна и децата имаат интерес за неа. Доволно е да ги погледнеме нашите баби и дедовци од минатото. Изработка на еко-кукли од практични материјали - пластични шишиња, предиво...



Кукли од дрвени лажици, дрвени лажици во шишиња

7. Физичка култура

Раното детско еколошко образование е можно кога се обезбедуваат можностите за детето да игра и да ја изучува средината како во затворени простории, така и на отворено. Спроведувањето на утринската гимнастика на отворено има големо значење за здравјето на детето (тонизира, го подготвува за следниот момент од режимот), но ги зајакнува и перцепциите од животната средина (свежиот воздух, топлината од првите сончеви зраци, песната на птиците...). Би било добро во темите по наставниот предмет „Физичка култура“ да се вклучат освен определените физички вежби и подвижните игри (имитрање, движење на животните, паѓање на лисјата од дрвото, ветерот, итн.). Играјќи, се поттикнува физичкиот развој, релаксирање и намалување на стресот, а исто така и за обнова на концентрацијата. Во часовите поминати на отворено, децата добиваат знаења за својот организам, за тоа како да го зачуваат своето здравје, што означува здрав начин на живот, како со помош на природните фактори можат да го зацврстат својот организам. Тие треба да сфатат дека сите живи суштества имаат потреба од простор и храна, за да живеат, бидејќи активностите како одење, бегање, качување по нерамни површини/ридови, патеки, стеблата на дрвјата, го развиваат телото и мускулите. Важно е да се знае дека здравата

исхрана ни дава енергија и телото има потреба од соодветен одмор и сон, за да растеме здраво.

Преку игрите во педагошките ситуации по физичка култура, децата успешно ги усвојуваат знаењата за околната средина и се претвораат во различни слики од живата и неживата природа. Омилени игри се: „Животни за прошетка” (за да разберат децата зошто скокањето на зајчето е полесно во лето, отколу во зимата, на снегот), „Кој каде живее?”, „Сивото зајче спие”, итн.

Игрите со натпреварувачки карактер по физичка култура им се допаѓаат на децата. Играта „Берење билки” е тимска игра. Кој тим ќе набере најмногу билки? Заедно со задачата за брзина, умешност, прецизност, се зацврстуваат знаењата за значењето на камилицата, мајчината душица, глумарчето и други билки.



„Биди точен и различен” - целта на играта е зацврстување или проширување на знаењата на децата за разновидните видови екосистеми. Се игра со топка, а децата се наредени во круг. Воспитувачот стои во средината, ја подава топката на едно дете и вели: „Шума”. Детето треба да одговори „Дрвја” (крокус - цвеќе/растение, јаболка - овошје, глумче - животно, пиперка – зеленчук, итн.).

За време на спортските празници, се спроведуваат различни штафетни игри: „Собирање на губрето”, „Собирање на есенски плодови”... Преку нив децата сфаќаат дека освен развивањето на мускулите, тие треба да мислат и паметно да ги прилагодат своите знаења.



Учество во спортско - еколошките празници, усвојување на правилата за безбедност за време на екскурзии во природата.

V. ПРИРОДАТА „ОДНАДВОР - НАВНАТРЕ“ И ПРИМЕРИ ЗА АКТИВНОСТИ ВО „ЕКОЛОШКИ“ КАБИНЕТИ

1. СУШТИНА

Децата треба да растат во убава и хармонична средина. Да ја создадеме заедно со нив. Детето открива нови работи, комуницирајќи со природата. Тие комуницираат во секое време во годината - и кога има мек, бел снег, и кога цвеќињата цветаат и кога се собираат есенските лисја.

Кабинетот по екологија е специјално место во детската градинка, каде природните предмети се групирани по одреден начин и кои можат да се користат во педагошкиот процес на еколошкото образование на децата. Тој го помага нивниот еколошки развој. Опремувањето на еко - кабинетот со природни материјали може да се користи за когнитивни и рекреативни цели, за развивање на работни вештини кај децата и можност за постојан контакт со природата дури и тогаш кога метеоролошките услови не дозволуваат активности на отворено. Примената на „природниот метод“ во учењето го потпомага теоретското објаснување на факти и појави во природата. Во еколошкиот кабинет создајте можност за изложба на детското творештво - табла и тематски листови за изразување на ставови и мислења, постери и размена на колективни активности.

Постојат безброј можности да природните материјали се искористат во еколошкиот кабинет за еколошко образование на децата. Следната листа на природни ресурси, кои можат да се користат во затворени простории, можат да се прошират и од самите деца во процесот на нивните активности во природата: природни растенија (без отрови), лушпи, школки, камења, трупци, билки, шишарки, цвеќиња, семиња, песок, вода, минерали, итн. Овие природни компоненти можат да се користат за создавање на звук и музика, за уметност, декорација, декор, поделба на катови, производи за готвење, итн. Исто така, можат да се искористат и за математички вештини (групирање, сортирање, подредување, класифицирање, броење), сетилни искуства, изградба и научно истражување. Во него треба да има табла за преглед и агли, ниски клупи од природни материјали, место за седење, место за работа, шкафови и рафтови за складирање на жито, билки, зелени зачини, итн. Просторијата треба да биде убава, удобна, без пренатрупан дизајн. Сезонските богатства како лисја, семиња, цветови и гранчиња, можат да се организираат на еко-табла.

Еколошката средина во детската градинка - пред сè тоа се конкретни, индивидуално земени животни и растенија, кои постојано живеат во институција и за нив се грижат возрасни и деца. Притоа, многу е важно воспитувачите и другите вработени во детската градинка да ги познаваат еколошките карактеристики на секој предмет од природата - неговите предности, услови во кои тие ќе се чувствуваат добро и ќе се развиваат.

Во предучилишна возраст, може да има животни и растенија само ако тие ги исполнуваат следниве услови: ако се безбедни за животот и здравјето на децата и возрасните (отровни и боцкави растенија, агресивни и непредвидливи во однесувањето на животните). Одржувањето на благосостојбата на животните и растенијата не треба да им одзема многу време, напори и внимание на воспитувачите. Децата треба да бидат набљудувани од возрасните, кога директно го допираат животното, треба да ги мијат рацете после секоја интеракција со домашните миленичиња.

Еден од најдобрите начини за еколошко образование е преку животни. Пред да обезбедите катчиња за животни во еколошкиот кабинет, задолжително треба да се приспособите и да ги следите законите и наредбите поврзани со одржување, пристап и нега за нив. Малите деца имаат природен афинитет кон животните и можат да научат многу рано да бидат нежни со нив и да ги разбираат нивните потреби. Соодветни активности на затворено, во кабинетот по екологија, вклучуваат: аквариум (за риби, жаби или полжави), кутија со декоративни зајчиња, морско прасе, желка, папагали, итн. Добро е децата да бидат поделени во групи и да се грижат за нив за време на нивниот престој во градинката, по распоред и набљудување од страна на воспитувачот. Негата вклучува - чистење на живеалиштето, хранење, менување вода, давање витамини, гушкање (затоа што секое живо суштество има потреба од љубов) и друго, а останатите деца од детската градинка да ги посетуваат и да се грижат за нив, да комуницираат со животните, да се релаксираат и да стекнат нови знаења.

Создајте катче со природно оформени сандачиња, каде детето може само да посади семиња, цвеќиња, растенија и секојдневно да се грижи за нив, набљудувајќи го нивниот развој. Така децата полесно ќе ги запознаат деловите на растенијата - корени, стебла, гранки, лисја, цветови, плод, семиња. На тој начин, тие не само што полесно ќе им дадат смисла на теоретските објаснувања, туку и самите ќе бараат нови објаснувања, ќе станат грижливи и одговорни за зачувување на животната средина. Така се изострува опсервативноста, се навикнува на секојдневна работа и нега, се учи да се вклучи во секоја работа во околниот свет преку сетила, чувства и мисли во процесот на негово запознавање. Во текот на зимско - есенскиот период, децата имаат можност постојано да ги следат растенијата во еколошкиот кабинет. Во текот на целата година во него се садат домашни растенија, кои се достапни и лесни за одгледување. Преку нивното набљудување и секојдневната грижа, децата ги зацврстуваат знаењата за нивните карактеристики и имиња (здравец, фикус, бегонии, итн.). Децата имаат желба да помогнат. Тие обожаваат да ги полеваат цвеќињата, да ја избришаат прашината од листовите, да ја раскопаат земјата. Преку таквата работа организирана од возрасните, децата го развиваат своето емотивно искуство и уметничка перцепција за убавината на растенијата во различните етапи од нивниот живот.

Новата организација на средината и просторот дава можност за зачувување на детската индивидуалност, развивање на детската иницијативност и имагинација.

Во организираниите форми на педагошката интеракција, насочена кон ориентација во

природниот свет и животната средина, може да се искористи визуелен дидактички материјал: природни предмети од природата - плодови, семиња, лисја, гранки, цвеќиња, школки, итн.; слики на природни предмети и објекти, моделирање од различни материјали (хартија, картон, пластика, итн.); графички и семантички материјали - графички и семантички модели, шеми, фотографии, знаци, семантички лавиринти, итн.

Интересна и корисна би била заедничката активност на децата со кујнскиот персонал. Нека децата помогнат во подготовката на нивната ужинка.



Примери за активности:

- Да се засади едно собно растение во една голема саксија. Внимателно го вадиме цвеќето од почвата и го ставаме на претходно постелен, голем најлон.

Тука е местото на дискусијата: што гледаат, дали знаат кој дел од растението е тоа и како се вика, за што служи. На крај, резимираме. Добро е да направиме фотографии, кои ќе се постават на таблата во еколошкиот кабинет. Секое дете, кое има желба, може да го допре со прстите, нежно и внимателно да ги допре корењата и листовите на растението, кога претходно сме разговарале со нив за тоа колку нежни и крехки се деловите на растенијата и колку е важно да ги зачуваме здрави. Разговараме за елементите од кои има потреба секое растение, за да е живо - почва, воздух, вода, топлина, светлина.

- Привлечете им го вниманието кон две растенија во еко-кабинетот (добро би било да се од еден или сличен вид) и се договорите со децата, дека ќе набљудувате како водата влијае на нив. Полејте го едното, а другото - не. Секој ден одвојте време да видите какви се цветовите и лисјата на двете растенија. Прашајте ги децата: „Како да докажеме дека растенијата имаат потреба од светлина?“, „Што ќе се случи ако ги оставиме растенијата без вода?“, итн.

На почетокот на лекцијата, започнете дискусија за тоа како според децата се чувствуваат двете растенија. Зошто едното овенало, а другото е толку свежо: одговорите и предлозите нека ги дадат децата. Водата има витално значење за растенијата (како и за нас, луѓето). Може да се

направи и друг експеримент, во кој многу често го налеваме едното растение и набљудуваме како постепено пожолтува и гние. Го дискутираме резултатот со децата. На крајот на лекцијата, да дадеме заклучок за тоа дали е важно да ја чуваме водата, која ја користиме за полевање во нашата градинка?

- Подготвуваме неколку тегли со различни видови семиња. Поставуваме натпис или слика од децата. Нека секое дете ги допре, разгледа и утврди дека семињата се различни по големина, форма и боја, бидејќи тие се од различни видови и сорти на растенија, кои даваат различни плодови, со различен вкус, форма и боја. Запознајте ги децата со секој вид, започнувајќи од она што им е добро познато, на пример, пченкарно зрно. „За што можат да ни послужат пченкарните зрна?“ Важно е да се охрабрат децата, да дадат одговори - за јадење, за хранење на некои животни, но и да ги засадиме и да ги одгледаме за добивање повеќе пченка. Активноста може да биде развиена според вештините на учителот.

ИГРА: „ВКУСНО ЕЖЕ“

Производи и потребни материјали: Една голема јаболка, парче банана, зрно грозје или други мали зрна, шарени есенски лисја, чепкалки за заби, чинија. Во широката чинија наредете ги есенските лисја, каде ќе го поставите вашето вкусно еже. Поставете ја јаболката и на неа набодете ги чепкалките за заби. На секоја чепкалка ставете по едно зрно грозје и 2-3 мали есенски листови. Од бананата направете нос. Имате можност да го украсите по ваш вкус и фантазија.

2. ПРЕДНОСТИ НА АКТИВНОСТИТЕ НА ОТВОРЕНО. УЛОГАТА НА ВОЗРАСНИТЕ

Богат, прекрасен и бескрајно разновиден е светот што нè опкружува. Да се воведе детето во тој свет и во секое годишно време, да се открие неговата убавина, уникатност, неповторливост, да се научи да ја чува и сака природата - тоа е задача и должност на воспитувачите и родителите. И тоа треба да се направи што е можно порано, уште со првите чекори на детето. Денес децата водат многу поразличен живот од оној во детството на нивните родители, баби и дедовци. Потврдено е дека пропорцијата на децата кои имаат можност да си играат слободно во природата е помалку од едно на десет деца. Животната средина се урбанизира, прекрасната песна на штурчето, црцорењето на птиците, речиси не се слушаат. Секое дете има потреба од допир со природата и тоа не е само препорачано, но и задолжително. Ние, како возрасни, сме должни да го поттикнеме интересот на детето кон природата, да го направиме така што тоа ќе расте комуницирајќи со неа, да ја запознава, да ја чувствува. Играта на отворено ја развива умешноста, мудроста, брзината, издржливоста, генијалноста, довербата. Се разбира, родителите мора да бидат секогаш до своите деца, да ги запознаат со игрите од своето детство и со нови. Да си играте со децата на чист воздух - тоа секогаш е интересно и забавно, не само за децата, туку и за возрасните. Играјте си со своите деца! Најважната работа е - дека сте заедно. Предлагаме да се запознаете со некои забавни и интересни игри за деца на отворено.

ЛЕТНИ ИГРИ

Обично, летото е тоа време од годината кога децата поминуваат најмногу време надвор, играјќи си со другарите.

ИГРА „ПОДАЈ ЈА ТОПКАТА“

Оваа игра е за најмалите. Таа дава способност за тркалање, ја подобрува координацијата и го помага развојот на концентрацијата. Децата треба да седнат на тревата во двојки, еден наспроти друг. Растојанието меѓу нив треба да е околу еден метар. Децата последователно ја тркалаат топката еден на друг. Напредна опција: натерајте ги децата да ја променат својата положба - прво ја тркалаат топката, клечејќи, а потоа стоејќи.

ИГРА „ТОПКО, ОТСКОКНИ!“

Оваа игра ги учи децата да ја фатат топката, дури и ако нејзината насока се промени. Треба да застанеме на рамен сид (без прозорец или врата). Детето застанува на околу 2-3 метри пред тој сид и треба да ја фрли топката така што ќе удри во сидот и ќе се врати назад. Детето треба да ја фати топката.

ИГРА „НАРОДНА“

Популарна игра од времето на нашите баби и дедовци. Тоа е тимска игра за деца во природата. Двајца играчи (капитени) стојат на два спротивни краја на игралиштето, додека другите деца се на центарот, меѓу нив. Задачата на децата во центарот е да ја избегнат топката, која ја фрлаат двајцата играчи по нив. Секој кој ќе биде удрен од топката, излегува од игра. Кој најдолго ќе се зачува од топката, е победник.

ИГРА „БРОДОВИ“

Наједноставната, а во истовреме многу интересна игра за деца и за возрасни. Можеме да направиме две брточина од хартија со помош на оригами. Ставете јарбол од гранче. Добро е да бидат во две различни бои, за да се забележуваат оддалеку. Пуштете ги импровизираните брочкина во малото поточе, за да видите кое е побрзо.



ПРОЛЕТНО - ЕСЕНСКИ ИГРИ

Влага, студен ветар и дожд навистина не треба да бидат пречка за децата да бидат на чист воздух. Тие треба да бидат на отворено при секакви климатски услови. Еве неколку игри кои можете да ги играте со децата.

ИГРА „ПТИЦИ ВО ГНЕЗДАТА“

На тротоарот или на земјата, треба да се постават обрачи (гнезда). Тие гнезда - кругови треба да бидат помалку од бројот на децата што играат. Лидерот вели: „Сите птици во своите гнезда“ и секое дете треба да застане во неговиот круг. Кога капитенот ќе каже: „Птиците летаат по своја волја“, децата „полетуваат“ од кругот, трчаат наоколу, играат. Лидерот отстранува еден обрач и последен пат кажува: „Птици, во гнездото.“ Сите треба да се вратат во својот круг. Детето кое останало без „гнездо“, станува лидер.

ИГРА „ЗНАМ - НЕ ЗНАМ“

Секако, најпрво децата треба да знаат дека има зимски птици кои остануват тука во текот на зимата, но има и пролетни птици - оние, кои наесен одлетуваат во топлите краишта и напролет повторно се враќаат. После тоа, поставувате прашање: „Зимска или преселна птица е...“ (кажувате име на некоја птица - на пример, штрк) и учителот ја фрла топката. Запомнете, условот е доколку детето ја фати - птицата е зимска, ако ја одбие е преселница.

ЗИМСКИ ИГРИ

Постојат многу различни и интересни игри на кои може да се сетите за секое годишно време, но и зимата, покрај снегот и студот, исто така, нуди голема и неверојатна забава.

ИГРА „АНГЕЛИ“



Нема возрасен, кој во своето детство не е „цртал“ ангели во снегот. Покажете му на детето како да легне со грб на снегот, а потоа во снегот да ги движи рацете и нозете исто како да лета. Снегот се лепи по детето, а облеката ќе му биде побела од снег, како на ангел, а рацете ќе му изгледаат како крила. Тогаш, помогнете му на детето да стане, без да ја растури својата „ангелска фигура“. Отпечатокот во снегот е убав, мек кревет, децата обожаваат да лежат на него, исто како да скокаат во свежината на сончевиот зимски ден.

ИГРА „ГРАДЕЊЕ ЗАМОК”



Сите момчиња и девојчиња мечтаат да си изградат свој сопствен замок. Покажете им како да го направат од снег. На пример, можете да ископате тунел под снегот.

ИГРА „ОТПЕЧАТОЦИТЕ НА ЈЕТИ”

Можете да ги направите чекорите на Јети, изработени од картон и дебело јаже. Ставете ги на врвот на зимските обувки и излезете надвор на прошетка, за да оставите траги по мекиот снег од Јети.

Активности во природата:

За да ја разберат и засакаат природата на родниот крај, тоа е должност на родителите кон децата. Заедно со нив тие ја возвишуваат и љубовта кон различни форми, бои, звуци. Неопходно е да се научат децата да бараат, да слушаат, да гледаат. Природата на родниот крај - чувството на ветерот, сонцето, миризбата на земјата, шумата. Така се формира естетскиот и грижливост однос кон природата.

Екскурзии:

Екскурзиите надвор од детската градинка се спроведуваат со децата од средните и подготвителните групи. Со помалите групи се препорачува набљудување на природата во дворот на детската градинка. При изборот на местото, неопходно е да се избегнат патиштата на кои има стрмни искачувања и спуштања. Земајќи ги предвид физичките способности на децата од предучилишна возраст, спроведувањето на екскурзиите се прави на поблиските места. Во градовите, тоа се градинки, паркови, езера, каде можете да ги набљудувате сезонските промени во животот на растенијата, птиците, инсектите, како и работата на луѓето. Во селски услови, такви места се шума, поле, полјанка, река, фарми со домашни животни. Екскурзиите на едно или исто место е препорачливо да се извршат во различни сезони. Тоа значително им олеснува на децата да ги согледаат сезонските промени, кои се случуваат во природата.

Во неговата претходна подготовка на екскурзијата, воспитувачот треба пред сè да биде запознаен со местото, каде таа е планирана, да ги осмисли и систематизира прашањата, предметите на

набљудување, видовите игри на местото за рекреација. Децата треба да се запознаат каде ќе одат, што ќе набљудуваат, што треба да понесат со себе и како да бидат облечени. Тоа петминутно соопштение создава расположение кај децата, предизвикува интерес. Потсетете ги децата како треба да се однесуваат. Пристигнувајќи на местото, дајте им можност на децата да се движат, да трчаат, да седнат на тревата. Важно е тие да ја чувствуваат природата. За таа цел, неопходно е да им се насочи вниманието кон боите на шумата, кон просторните полиња и ливади, мирисот на цвеќињата, птиците што пеат, црцорењето на штурчето, шумолењето на лисјата, итн. Задолжителен услов е да се бара постојана комуникација помеѓу деца - родители и воспитувачи во однос на здравјето и безбедноста на децата. Активностите во природа можат и треба да бидат ориентирани и кон семејството.

Пролетно чистење на дворот и просторот околу детската градинка е одлична и лесна формула за спроведување и воведување на детето во здравиот начин на живот, буди движечка активност, создава позитивни емоции на тема „работа“, ја утврдува љубовта кон еколошко чистата средина. Ако таа активност се организира и со родителите, чувството за социјална важност кај децата ќе биде успешно.

Одделното собирање на отпадоци им дава можност на децата да се запознаат со целта и начинот на поделба на отпадоците. Децата добиваат информации за смислата на поделбата на отпадоците, за нивната преработка и за нејзиниот ефект врз природата.

За усвојувањето на правилата за одделно собирање на отпадоците, се учат различни игри: „За која канта сум јас“, „Кој побрзо ќе ги сортира отпадоците“, „Како да ги сортираам и подготвам“. Се препорачува работа со родители и нивно вклучување во иницијативата за одделно собирање, пренесувајќи ја таа навика и дома. Чистењето на детската градинка е важна и одговорна активност и таа треба да се промовира постојано.

Посета на зоолошка градина: Зоолошката градина е еден вид институција за социјална адаптација за да се промовира формирањето на еколошката култура на детето од предучилишна возраст. Зоолошките паркови играат важна улога во образованието на младата генерација за животната средина. Во неа децата имаат можност да комуницираат непосредно со неговите



жители, а тој контакт има неверојатно корисен ефект на нивната психа. Таму децата учат да го предвидат однесувањето на животните (социјално, забавно, агресивно, однесување за ориентација и одмор), јазикот на животните. Илустрација на различните набљудувани животни во зоолошката градина ќе ги потврди нивните знаења.

Топол дом - учество на децата во изработката на кошници за птици со место за храна, за во зима, во кои редовно ставаат семиња и колачиња. Децата бојат и градат куќички, колку што имаат сили и можности, учествуваат во нивното поставување и одржување на иницијативата во зимата.

Лековити растенија - прослава со наслов „На чаша хербален чај“. Од најрана возраст, непосредниот контакт со свежото зеленило, цвеќињата, билките, заедно со чистиот воздух имаат корисен, здрав ефект на детскиот организам. Целта на таа прослава е да формира еколошка култура кај децата кон тоа природно богатство - лековитите билки, да ја запознаат улогата на билките за човековото битие. Како и: формирање на знаења за континуираноста во собирањето, складирањето и обработката на билки, зацврстување и генерализирање на знаењата на децата за билките и откривање на нивната улога во здравјето на човекот.

3. ПАРТНЕРСТВО И КОМУНИКАЦИЈА СО РОДИТЕЛИТЕ

Заедничките активности помеѓу децата, воспитувачите, родителите и јавноста се исклучително важни за поддршка на целите и задачите на предучилишното образование за формирање на активна граѓанска позиција и зголемување на родителската ангажираност како кон животот на децата, така и кон еколошките проблеми во нашата сегашност. Тоа ќе ни помогне при создавањето и зајакнувањето на одржливи заеднички иницијативи и практики, насочени кон продлабочување на знаењата на децата за природата, со цел нејзина заштита, припишување на долгорочни обврски и постигнување на одредени резултати.

Примерот на возрасните, родителите и воспитувачите е од голема важност во образванието на децата. Соработката со семејствата на децата во областа на еколошкото образование и заедничките организирани настани со нив, не само што ќе помогне да се обезбеди единство и целина на учебниот процес, туку и ќе го обои со многу позитивни емоции. Улогата на возрасните е и улога на посредници, кои го негуваат чувството на восхит и возвишение од природата кај децата.

Семејството е важен извор на животна искуство, но детето учи дејствувајќи. Поради тоа е важно родителите не само да ја обезбедат неопходната информација со еколошка содржина, туку и да поттикнат интерес кон нејзина преобразба и да стимулираат желба за запознавање со природно-социјалното опкружување. Важно е да ја активираме интеракцијата помеѓу детската градинка и семејството во услови на празници, забава, прошетки, екскурзии, активности во животната средина, заедничка истражувачка и применето-творечка активност, земајќи го предвид принципот на еднаквост. Препорачливо е родителите да бидат информирани за еколошките теми или проблеми, дискутирани во детската градинка. Тоа може да се направи

преку организирање на консултации, тематски родителски средби, родителски состаноци за разгледување на еко-теми, еко-идеи, дискусии, на кои се предложуваат теми како: „Азбука на однесување во природата”, „Со мама и тато во планина”, „Зелена аптека”, „Домашна екологија”, „За билките”, игри со фокус на екологијата и други, кои се насочени кон зголемување на еколошката свест и образование, позитивен став кон природата кај децата во семејната средина. Да се спроведат образовни сесии, отворени моменти/часови заедно со децата.

Во работата со родителите на децата во детските градинки, успешно се користат и:

- ▶ Анкети, брошури, консултации;
- ▶ „Тркалезни маси”, отворени врати, презентации;
- ▶ Театарски претстави;
- ▶ Конкурс за фотографија, со учество на родителите на теми како: „Зелената планета”, „Моето омилено животно”, „Есенска плодност”, „Лето на море”, итн.
- ▶ Организирање на патувања и екскурзии за изучување на локалната вегетација и животински свет, како резултат на што тие создаваат видеа, албуми од фотографии, хербариуми и табла. Акумулираните знаења децата ги претставуваат во својата игра во детската градинка, а од собраните природни материјали прават изложби, го украсуваат еколошкиот кабинет или катче.
- ▶ Учество на родителите во опремување, збогатување на еколошкиот кабинет или катче.
- ▶ Акции, на пример: „Моето економично семејство” го зајакнува фокусот на економичното и рационалното користење на енергијата, топлината и водата во домот.
- ▶ Создавање на албуми на тема: „Моето омилено домашно животно”, „Засадив дрво/ цвеќе”, итн.
- ▶ Прирачник за родителите за игри на отворено во природата би можел да вклучува и совети како на пример:

Игрите на отворено се многу позначајни од другите работи, кои децата често ги прават како трчање, играње „Народна”, фудбал, возење велосипед! Активностите во природата можат и треба да се ориентирани и кон семејството. Игрите надвор имаат и ризици, но исто така имаат и вистински бенефиции. Се разбира, секогаш треба да се помисли на безбедноста, но не дозволувајте незначителни, мали опасности да ви ги држат децата далеку од играта во природа. Во краен случај, децата треба да научат да ги проценуваат ризиците, нивните граници и да превземат одговорност во пракса. Нели е подобро, да ги научат вештините за качување по дрвјата на осумгодишна возраст, отколку да се чека, додека наполнат шеснаесет?

Работата, како со децата, така и со родителите, треба да биде во текот на целата година. Добро е да се започне со една родителска средба, на која ќе ги запознаете со целите, кои сте ги поставиле. Разговарајте за резултатите од претходно спроведена анкета со нив на тема

„Чувајте ја природата”. Дајте им идеја за да создадат семејна архива „Во природата одам, но не ја повредувам!” (семејни фотографии од одмори во природата, шумата, паркот, на вилата).

Идеи за интеракција со родителите:

- ▶ Вклучување на родителите во одржување на еколошкото катче, експерименталното поле или еко-кабинетот.
- ▶ Подгответе информации на родителската табла или на веб-страницата на детската градинка „Водата - извор на живот”. Пораката, со која сакаме да ги потсетиме родителите, е за тоа колку е важен проблемот со заштита на водните ресурси.
- ▶ Да се привлечат родителите да собираат пластични отпадоци, хартија, итн.
- ▶ Еколошки прошетки, излети со родителите до блиските знаменитости.
- ▶ Во домашни услови, соодветна активност би била раскажување и читање на приказни, раскази, народни песни, пословици, поговорки за прашања поврзани со животната средина.
- ▶ Конкурс за фотографија за родители и деца на тема „Мојот убав, чист град!”
- ▶ Разговор со родителите на тема „Животните во градот.”
- ▶ „Време за екологија” - заедно со родителите, во саботниот ден да учествуваат во чистењето на дворот на детската градинка.
- ▶ Подготовка на брошурата „Знаете ли дека...” (За колку време се разградуваат различните видови отпадоци?)
- ▶ Разговор со родителите на тема „Оганот - опасен за шумата.”
- ▶ Направете табла со слики „Еве како стана зелено!”
- ▶ Подготовка и спроведување на еко-ден за децата со родителите.

4. ВКЛУЧУВАЊЕ НА ДЕЦАТА СО ПОСЕБНИ ПОТРЕБИ

Интегрирањето на децата со посебни потреби уште од детска градинка е со цел максимална рамноправност при образованието и воспитувањето на сите деца. Детската градинка треба да прерасне во средина каде сите имаат еднакви можности, за вклучување во животот и работата, независно од телесната, половата, психичката состојба, култура, национална припадност, потекло. Децата со посебни потреби не се малку. Тие се помеѓу нас и се како нас. Ги имаат истите потреби како сите останати.

Целосната социјална адаптација на децата со посебни потреби е невозможна без формирање на нивната морална свест и соодветно социјално однесување. Детската градинка ги покажува првите чекори во разновидни животни ситуации. Педагошката ситуација низ целиот свет е

структурирана и правилно раководена, ако и децата со посебни потреби активно учествуваат во неа. Нивното активно учество им овозможува да ги откријат и научат децата за чувството на заштита на еколошката реалност. Подигањето на еколошката култура игра значајна улога за сетилното искуство на таквите деца. Еве зошто треба да се користат различни ситуации, за да се потврдат знаењата за форма, боја, големина, мирис, природата на површината и други карактеристики на природните објекти. Да споредуваат појави, да изберат придавки, синоними. Со други зборови - сè она кое се бара и од другите деца во групата.

Говорот, визијата, слухот се дарови од природата, преку кои луѓето добиваат можност да комуницираат помеѓу себе. Тие имаат голема улога за човекот во запознавањето на светот. Секое одложување, нарушување за време на развојот на детето, се одразува на неговата активност и однесување. Децата со проблеми, осознавајќи го својот недостаток, стануваат тивки, срамежливи, нерешителни, а понекогаш и агресивни. Дали овој проблем е стекнат или е природен, не е важно. Природата не е мала опција која може да дејствува за негово поправање и ние можеме да ја прашаеме како.

Особена улога во формирањето на позитивно однесување на децата со посебни потреби во предучилишна возраст игра набљудувањето. Природата наоколу е непосреден извор од кој детето ги црпи своите први впечатоци. На прошетките на отворено, тие се запознаваат со правилата за однесување во природата, а, потоа, ги прикажуваат своите впечатоци во цртежи, игри или работни активности. Праксата покажува интензивна размена и соработка помеѓу родители, воспитувачи, специјалисти, ресурс воспитувач-специјалист за одредена област, кои се во корист на детето.

Меѓу природата:

Сите деца, вклучувајќи ги и тие со посебни потреби, имаат внатрешна потреба да допрат, да истражуваат, да искушат и да влијаат на светот околу себе. За да можат да ја допрат убавината на природата, тие имаат потреба од безбедна средина, во која нивниот живот и здравје не се загрозени. Нормално е да сакате да ги заштитите, но доколку останат дома, нема да можат да го запознаат светот. Охрабрувајте го детето да учествува во набљудувања, излети заедно со останатите деца од групата. Ќе видите каков позитивен впечаток и расположение ќе му донесе да биде дел од тоа. Близината на природата ги буди емоциите, ја подобрува говорната активност. Играта во природа донесува радост, па, затоа знаењата за природата, комуникацијата со неа, ќе бидат особено ефективни. Во зависност од содржината, набљудувањата се спроведуваат во различни периоди од дневниот режим. Меѓу природата ќе ја најде хармонијата и спокојството, што ќе го доближи до децата од групата и ќе му помогне да ги види навистина важните работи за него. Најважното нешто е да им поставувате на децата директни прашања и да ги слушате нивните одговори. Не заборавајте да ги пофалите децата и на тој начин ќе ги поттикнете да продолжат да бараат информации.

Детето со посебни потреби треба да се научи да се ориентира во природата и да ги познава појавите во реалната околина. Составете план! Планирајте мали и изводливи задачи.

Стимулирајте го детето да ги изрази своите творечки знаења.

Соодветните претстави за светот околу него, детето може најефикасно да ги добие преку:

- ▶ игри во природата: „Природата училиште” го учи детето да го сака светот околу себе, отворајќи нови граници на знаење и разновидност на светот на растенијата и животните пред нив, преку директен контакт со живи објекти. Педагошките ситуации се спроведуваат во мали групи, соодветно со останатите деца од групата. Може да има индивидуални консултации. Секоја ситуација во себе содржи творечки процес, која има за цел да ги развие знаењата и способностите на детето. Во процесот на образование, воспитувачите, без исклучок, кај сите деца формираат интерес кон различните појави во природата. Во природата децата учат подобро да ја определуваат состојбата на времето (ладно, топло, жешко, дожд, ветар), се запознаваат со некои особености на годишните времиња (паѓање лисја - ќе дојде есен, паднал снег - доаѓа зима, расцветани дрвја и цвеќиња - пролетта брза кон нас или веќе е тука).
- ▶ контактите со животните и растенијата е дополнителен начин за комуникација на детето со околниот свет. Преку нив тие го добиваат соодветното комуникативно искуство, кое на друг начин не може да се добие. Се задоволуваат когнитивните потреби, придонесувајќи за неговиот интелектуелен развој. Многу добар ефект ќе се постигне ако организираме изложби со домашните миленичиња на децата од детската градинка. Други важни теми се: како да трошам разумно, кое животно со што се храни, дали може да јаде од храната со која и ние се храниме. Овие задачи со практичен карактер истовремено ги воспитуваат и образуваат и се многу корисни за современите деца, кои се малку оддалечени од реалниот живот и на интернет бараат информации за сè.
- ▶ преку уметничка терапија: Добро избраната лекција која одговара на целите на обуката по предметот ликовно за ученици со посебни потреби е средство за еколошко воспитување. Неспорно е дека развојот на послофистицирана активност на аналитичарите е претпоставка за целосен развој на сензорните процеси - чувства, перцепции и претстави.

Техниката уметност - оваа терапија е ефективна за секое дете, независно од неговата физичка кондиција. „Природата училиште” го учи детето да го сака светот околу себе, отворајќи нови граници на знаење и разновидност на светот на растенијата и животните пред нив, преку





директен контакт со живи објекти. Педагошките ситуации се спроведуваат во мали групи, соодветно со останатите деца од групата. Може да има и индивидуални консултации. Секоја ситуација во себе содржи творечки процес кој има за цел да ги развие знаењата и способностите на детето. Во процесот на образование, воспитувачите кај сите деца, без исклучок, формираат интерес кон различните појави во природата. Во природата децата учат подобро да ја определуваат состојбата на времето (ладно, топло, жешко, дожд, ветар), се запознаваат со некои особености на годишните времиња (паѓање лисја - ќе дојде есен, паднал снег - доаѓа зима, расцветани дрвја и цвеќиња - пролетта брза кон нас или веќе е тука).

Во еколошкиот кабинет:

Преку работата по еколошко образование во кабинетот по екологија, воспитувачот ја проширува содржината на материјалот по програма и знаењата на децата со посебни потреби за растенија, животни, трудот на луѓето и грижата за нив, за природните појави, итн. Децата се запознаваат со имињата на собните растенија, со изразени карактеристични симптоми (форма, лист, боја на цветот). Се учат да прават разлика и да препознаваат стебло, лист, цвет. Разбираат дека за растот на растенијата потребни се земја, вода и воздух. Добиваат претстава за тоа што се растенијата - живи суштества (за нивниот раст и развој потребно е земја, вода, топлина, светлина и овие услови ги обезбедува човекот). За поттикнување на развојот на еколошкото мислење во процесот на елементарни експерименти, доста ефикасна е активноста „Градинка на прозорецот“. Во празните пакувања од кисело млеко, децата нека посеат семиња на магдонос, копар, чубрика и други зачини. Учителот треба да гарантира дека децата се вклучуваат не само како современици и потрошувачи, туку и како грижливи, штедливи домаќини.

Во дворот:

Децата со желба работат во дворот на детската градинка: се вклучуваат во чистењето отпадоци, ставаат трошки и семиња во куќичката за птици. Во акцијата „Да ги нахраниме птиците преку зимата“ нека подготвената храна за птиците ја однесе дете со посебни потреби.

Организацијата на работата со родителите на деца со посебни потреби помага за целосна и ефективна реализација на поставените задачи. Воспитувачот треба да формира активна позиција на родител (посети и активно учество на отворени настани), за да создаде услови за заедничко исполнување на творечки и индивидуални задачи на родителот, заедно со своето дете и останатите деца во групата.

Родителите на деца со посебни потреби треба да се свесни за начините на кои детската градинка ги воспитува сите, вклучувајќи ги и нивните деца за еколошката култура.

Особено ефективна е вежбата со тема: „Зелена аптека“, „Богатствата на шумата“, „Заедно со децата ја изучуваме природата“.

Родител и дете се шетаат. На тротоарот, детето забележува мал куп камчиња на работ на патеката. Родителот чека и му дозволува на детето да ги разгледа, допре, да каже неколку збора за нив. Тој повторно запира и прашува: „Што најде?“ Контекстот е важен во раното образование за животната средина. Образовни материјали има насекаде, за да се стимулира и збогати љубопитството. Улогата на возрасните е улога на посредник, кои го негуваат чувството на зачуденост кај децата од природата. Нашите напори нека бидат поткрепени од нив во таа насока.

Еве неколку идеи за родителите за потврдување на еколошките знаења на децата со посебни потреби:

Ако вашето дете е помало:

- Земете огледало и гледајте колку ќе се забавува, бркајќи ги сончевите зраци по сидот. Прочитајте му приказна за сонцето од авторот Камен Калчев; Играјте топло-ладно; Кажете некоја песничка - за броење и нека вашето дете ја научи. Играјте игри со улоги - ќе се изненадите колку многу работи децата впираат од светот на возрасните.

Ако детето е поголемо:

- Создадете семејна традиција поврзана со неговите интереси - гледање филм со еколошка тема, разгледување енциклопедија за растенија, животни, планети, минерали, шетајте се редовно во паркот. По некоја од прошетките, направете листа или споделете ги најубавите нешта кои вашето дете ги видело на полјанката, во шумата, на планината.

И не заборавајте - децата со посебни потреби се како сите останати.

Национални и меѓународни датуми, посветени на зачувување на животната средина и заштита на природата



РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА



РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРОЛЕТ

2ри Март - Светски ден на водата

Последната сабота од Март - Часот на Земјата

8ми Април - Светски ден против генетско-модифицираните организми

22ри Април - Меѓународен ден на Земјата

5ти Март - Светски ден на енергијата

22ри Март - Светски ден на водата

7ми Април - Светски ден на здравјето

22ри Април - Светски ден на планетата

15ти Мај - Светски ден на заштита на климата

31ви Мај - Светски ден против пушењето

ЛЕТО

5ти Јуни - Светски ден на животната средина

8ми Јуни - Ден на океаните

17ти Јуни - Светски ден за борба со сушата и настанување на пустини

27ми Јуни - Светски ден на риболовот

29ти Јуни - Ден на реката Дунав

2ри Јули - Ден на цвеќињата

5ти Јуни - Светски ден за заштита на животната средина

ЕСЕН

16ти Септември - Меѓународен ден за заштита на озонскиот слој

16ти - 22ри Септември - Европска недела на мобилност

22ри Септември - Европски ден без автомобили

27ри Септември - Меѓународен ден на туризмот

1ви Октомври - Светски ден на птиците

4ви Октомври - Светски ден за заштита на животните

10ти Октомври - Меѓународна кампања „350“ против промените на климата

18ти Октомври - Ден за мониторинг на водата

31ви Октомври - Светски ден на Црно море

16ти Септември - Светски ден за заштита на озонскиот слој

22ри Септември - Европски ден без автомобили

8ми Октомври - Меѓународен ден за намалување на штетите во природата

15ти Октомври - Меѓународен ден на пешаците

16ти Октомври - Меѓународен ден на храната

ЗИМА

11ти Декември - Меѓународен ден на Планината

Ден на дрвото - ден на еколошката активност на младите и граѓаните на Република Македонија (непланиран ден)

Настани во еко - училиштата

ПРЕДМЕТ „ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ“
УМЕТНОСТ ОД ОТПАДОЦИ

Цели: Учесниците да ја разберат еколошката идеја за преработка на отпадоците преку средствата на уметноста.

Возрасна група: 5 - 6 години

Број на учесници: Цела група

Место на спроведување: Детската градинка

Потребни материјали: Амбалажа од јајца, празна ролна од тоалет хартија, пластични чаши, шишиња и друго, кутии за хартија, лепило, ножици, бои, маркери, итн.

Времетраење: 35 минути

Усвоени знаења и вештини: Децата ќе знаат дека материјалите ќе можат да се искористат повторно, наместо да се фрлаат. Ќе развијат вештини за изработка на уметнички материјали

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА:

Воспитувачите треба да ги обезбедат следните материјали:

ОПИС НА АКТИВНОСТА:

1. Октопод од тоалетна хартија

- Обојте ја ролната во вашата омилена боја. Оставете ја да се исуши и исечете ја на лентички до средината. Користете маркер за да ги навиеите лентичките нагоре, да станат „кадрави“. Нацртајте или залепете очи и уста. Додадете украси на пипалата - точки, брановидни цртички.

2. Срце од амбалажа за јајца

- Изрежете форми и залепете ги на картон во форма на срце. Откако ќе се исушат, обоете ги во црвено. Кога бојата ќе се исуши, изрежете ги по работ и залепете ги на дното на празна кутија за бонбони. Тие ќе ви послужат како рамка за слика.

3. Модна ревија со облека од рециклирани материјали

- Обезедете пластични кеси, кеси за ѓубре во различни бои, лента, хефталица, ленти и панделки од стари букети, итн. Покажете им костими од различни слики и оставете ги децата да креираат. Идеален почеток за вчерашниот бал со маски.

ПРЕДМЕТ „МАЈЧИН ЈАЗИК“

РАЗГОВОР ЗА ПРИРОДАТА

Цели: Детето треба да ја развие способноста за разгледување сликовници или други печатени материјали, а да ја развие способноста за интеракција и поттикнување разговор со возрасните, да поставува прашања и да биде упорно во добивањето одговор.

Број на учесници: Цела група

Место на спроведување: Детската градинка

Потребни материјали: Печатени еко-материјали, сликовници, еко-сложувалки, книги и топки

Времетраење: Во текот на целата година

Усвоени знаења и вештини: Децата треба да знаат да се вклучат во разговор, да слушаат и одговарат на прашања, правилно да составуваат реченици, да умеат да ги изразат своите мисли и идеи за време на активностите, да пројават интерес кон разгледување материјали.

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА:

Воспитувачите треба да ги обезбедат следните материјали.

ОПИС НА АКТИВНОСТА:

Воспитувачката им раскажува на децата за Земјата (каква форма има, кој живее на планетата Земја, како треба да ја чуваме) - децата седат во круг, а во средината седи едно дете - кое ја подава топката кон некое другарче и треба да каже која му е омилена игра со топка.

- ▶ Децата опишуваат и раскажуваат по слики, отпечатени материјали, ситуации со еколошка содржина
- ▶ Редат сложувалки заедно со другите деца
- ▶ Раскажуваат приказни, кои другите деца ги научиле, кои растенија се отровни (опасни по здравјето), отровни змии...
- ▶ Неопходно е да се поставуваат прашања согласно содржината на активността.

ПРЕДМЕТ „МАТЕМАТИКА“

ЗАБАВНА МАТЕМАТИКА

Цели: Децата треба да ја разработат неопходноста и можноста за наоѓање сопствени пристапи при решавање на проблематични ситуации, да ги развијат вештините за движење на прстите и дланките за конкретна цел, да се насочат кон користењето на старите знаења за да се здобијат со нови.

Возрасна група: 5 - 6 години

Број на учесници: Сите деца од групата

Потребни материјали: Топки од различни материјали и големини, листови со нацртани различни геометриски форми, чаши-големи, мали, со тесно и широко грло, природни материјали (памук, камен, дрво)

Времетраење: Еден час

Усвоени знаења и вештини: Децата треба да го разбираат терминот множество, да ја користат својата креативност при решавањето на проблематични ситуации.

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА:

Воспитувачката подготвува отпечатени листови со нацртани геометриски фигури, топки со различна големина и материјали за поголемо количество вода, шишиња, чаши и други природни материјали (камења, дрво и памук).

ОПИС НА АКТИВНОСТА:

Воспитувачката им покажува на децата топки со различна големина и боја - бара од децата да ги разграничат топките по боја, по квалитет, од каков природен материјал е направена (топка од хартија, топка од предиво, гума).

- ▶ Да им се даде на децата лист хартија со нацртани геометриски фигури и да ги пронајдат круговите и да ги обојат со боите на планетата.
- ▶ На децата им се даваат различни природни материјали - камен, дрво, памук - децата треба да ги класифицираат по боја, големина, форма.
- ▶ Воспитувачката заедно со децата на масата поставуваат повеќе чаши - мали и големи, шишиња со тесно и широко грло. Водата се истура во различните по големина и форма контејнери и децата експериментираат со водата. Да раскажат и истовремено да научат за термините поголемо-помало, потесни-пошироки.

ПРИРОДАТА И ДЕЦАТА

Цели и задачи: Да се учат децата на чувството за почит кон природата и убавината во неа. Да се грижат и да го сакаат животинскиот свет, да следат и распознаваат различни звуци, гласови и шумови, кога се во природа.

Возрасна група: 5 - 6 години

Број на учесници: Сите деца

Место на спроведување: Дворот на детската градинка, во игротека, на отворено, во шума.

Потребни материјали: Пластични контејнери, вода, почва, дрвени прачки, коцки за мраз, камења

Времетраење: 2 часа

Усвоени знаења и вештини: Децата ќе можат да добијат информации, да се здобијат со знаења преку поставување прашања за време на набљудувањата на природата, да разбираат и групираат објекти по карактеристики.

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА:

Воспитувачката ги подготвува и обезбедува сите потрошни материјали.

ОПИС НА АКТИВНОСТА:

Во пластичните контејнери, воспитувачката поставува земја, чиста, неконтаминирана - во друг контејнер се поставува земјата, која содржи пластични чаши, чанти и други отпадоци, хартија - сите деца ги набљудуваат садовите, воспитувачката им кажува што е контаминирана почва, што има внатре, кој ја контаминирал - децата се прашуваат што треба да направат со отпадоците.

- ▶ Децата се шетаат во природата - сите застануваат под едно дрво и им се поставува прашање: „Со што дишеме?“ - со нос и „Преку што дишат дрвјата?“ - лисјата. Објаснете им на децата за воздухот и што е потребно да го заштитат од контаминирање.
- ▶ Децата се шетаат во парк, полјанка - сè она кое го наоѓаат во природата, се собира во торбички - потоа се разгледува - лисја, камења, лековити билки.
- ▶ Во собата се носи гранче од дрво - во зависност од годишното време, децата заедно со воспитувачката го украсуваат со суви (или зелени) лисја, памук, пуканки (како цвеќиња)
- ▶ Воспитувачката обезбедува коцки мраз, вода, камења и земја - сè се поставува на масата и заедно со децата се опишуваат сите материјали - децата со раце ги допираат и ги објаснуваат разликите - лед - камен - земја.

ПРЕДМЕТ „ФИЗИЧКА КУЛТУРА“ СПОРТ И ЗДРАВЈЕ

Цели: Здравјето и благосостојбата се важен фактор во процесот на детскиот раст и развој. Добрата физичка кондиција ги подготвува децата за нивното активно учество во животот со средината и за прилагодување на здравствени и безбедни практики во секојдневните активности

Возрасна група: 4 - 6 години

Број на учесници: Сите деца

Место на спроведување: Парк, дворот на детската градинка, во игротка

Потребни материјали: Камења, јаже за скокање, исечени кругови од листови, греди за одење или искористени трупци

Времетраење: 2 часа

Усвоени знаења и вештини: Децата треба да ги распознаваат одделните делови на делото и да ја синхронизираат својата моторна функција. За да децата воспостават интеракција со животната средина, преку комбинација на сетилни и моторни вештини, треба да се научи сензомоторниот развој, осознавање на просторот и осет за насоката на движење на предметите, кои се наоѓаат во просторот.

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА:

Воспитувачката ја организира предвидената активност.

ОПИС НА АКТИВНОСТА:

Децата заедно со воспитувачката одат во природа или во парк - децата одат по ниска греда за деца - ако се наоѓаат во природна средина можат да се движат и по природно дрво или да прескокнуваат од камен на камен. Може да се искористи активност за скокање и наведнување.

- ▶ Воспитувачката ги води децата на прошетка во парк - децата трчаат околу дрвјата во цик-цак линија - го обиколуваат дрвото и трчаат кон друго дрво.
- ▶ Во детската градинка, воспитувачката подготвува исечени кругови од бел лист - ги реди на подот - круговите се наоѓаат на земјата како камења во природна средина и децата треба да ги прескокнуваат (од лист на лист).

VI. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Користена литература, автори

- ▶ Алексеев В. А. 300 вопросов и ответов по экологии. - Ярославль: Академия развития, 1998.
- ▶ Алёшина Н. В., Ознакомление дошкольников с окружающим и социальной действительностью, М.: Просвещение, 2005.
- ▶ Арнт. М., Барвинек Х. и др., Запознаване с природата, ДИ Народна просвета, С., 1980.
- ▶ Аспарухова, М., Детето със СОП - брошура за родители, изготвена по Проект „Училището е и мое право” с финансова подкрепа на Фондация „Отворено общество. Изд. Център за приобщаващо образование 2014.
- ▶ Ралица Атанасова, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, специалност „Предучилищна педагогика и чужд език”, IV курс с научен ръководител гл. ас д-р Петя Конакчиева. Разработка с резултати от проведено проучване на научни литературни източници по проблеми, свързани с възпитаването на екологична култура в предучилищното детство чрез средствата на игровата дейност. В.Търново, 30.05.2012 г.
- ▶ Балева Цв., Екологичното възпитание на децата от предучилищните заведения, Referati.org, Стара Загора, 1998.
- ▶ Бахчеванова-Георгиева, Р., Методика за екологично възпитание на деца от предучилищна възраст в условията на детската градина, Научни трудове на Русенски университет - 2014, том 53, серия 6.2
- ▶ Бонева Б., Юлзари С., Баракова М., Запознаване с околната действителност в детската градина, Просвета, С., 1991.
- ▶ Владимировна, Б., Анна, Проект по работе с родителями в экологическом воспитании дошкольников - Москва, Россия, ИД «Первое сентября», 2003-2017 ИД «Первое сентября»
- ▶ Галчева, К., 101 игри за екологичното възпитание, Пловдив 2001.
- ▶ Илиева - Стоянова, Х., Календерова, А., Помагало с еко занимания за ученици от начално, основно и гимназиално образование - Еко-кампус, Сандански, създадено по проект: “Създаване на екокампуси - като средство за засилване на трансграничното екологично образование и обучение”, фондация „Общество на познанието“, 2014
- ▶ Конакчиева, П., Екология и устойчиво развитие в предучилищното образование, (2014) Екология и устойчиво развитие в предучилищното образование Педагогика: НИОН „Аз Буки“, 2014, кн.1, с. 55 - 62. ISSN 0861 - 3982. Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ , Педагогически факултет

-
- ▶ Конакчиева, П., Приоритети в единното екологическо възпитателно пространство «ДГ - семейство», (2013). Приоритети в единното екологическо възпитателно пространство „детска градина - семейство” (с. 16 - 59). - Педагогически алманах на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, кн. 2, Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий”.
 - ▶ Лисаченка, П., Растем грижливи стопани”
 - ▶ Автор: Лукьянова В. И., воспитатель государственного учреждения Самарской области средней общеобразовательной школы № 21 города Сызрань Самарской; Сайт для воспитателей детских садов - «Дошколенок.ру» Создано: 18.02.2014, Опыт работы на тему: «Игры как средство экологического воспитания»
 - ▶ Миронова, Т.В., статья „Теоретические аспекты экологической подготовки младших школьников особыми образовательными потребностями”, текст научной статьи по специальности «Народное образование. Педагогика», Поволжье 2008 г.
 - ▶ Радева, В. „Ситуации с екологично съдържание в контекста на основните принципи за устойчиво развитие”, Научни трудове на Русенски университет - 2011, том 50, серия 6.3
 - ▶ Янакиева, Е., Екологичното възпитание на децата от предучилищна възраст / енциклопедия за предучилищния педагог / ИК Даниела Убенова, С., 1994.
 - ▶ Янакиева Е., Аз съм потокът, а ти реката в която се вливам, за екологическото образование на децата от предучилищна възраст, Лимант, одобрено от МОН 24.04.2000.
 - ▶ Наръчник за учене чрез преживяване: „Вкусната градинка”, уроци от Природата за всички, по проект: “Солидарна мрежа на вкусните образователни био-градинки в България” на Фондация ЗАЕДНО - общуване за подкрепа и развитие, реализиран с финансовата подкрепа на Конфедерация Швейцария чрез Фонд за реформи, свързани с участието на гражданското общество” през сезон 2013 - 2014., Кампания “Умения за устойчив начин на живот” - 2010 - 2016
 - ▶ Управление на околната среда за по-добър живот в училищата - Ръководство за учители (I-IV клас) Министерство на околната среда и водите, София, 2010 г.
 - ▶ Сборник с добри практики за приобщаване на деца със СОП
 - ▶ ЦДГ „Снежанка” гр. Златоград - Проект „Учители, деца и родители - заедно можем повече” - <http://www.cdgsnejanka.com/projects.php>
 - ▶ Крокотак - сайт за занимания и игри за деца - <http://krokotak.com>



ПРОЕКТ
„Еко-градинки за одржлива иднина“

Реф. број CB006.1.11.079

Проектни партнери:

Јавна општинска установа за деца
Детска градинка „ДЕТСКА РАДОСТ“ - Струмица
Водечки партнер

Детска градинка
„ПРВИ ЈУНИ“ - Ќустендил
Проектен партнер 2



ЕВРОПСКА УНИЈА

Овој проект е ко-финансиран од Европската Унија
преку Интеррег - ИПА Програмата за прекугранична
соработка 2014 - 2020, CCI 2014TC16I5CB006

Interreg - IPA CBC
  **CCI 2014TC16I5CB006**



EUROPEAN UNION



Јавна општинска установа за деца
Детска градинка „ДЕТСКА РАДОСТ“ - Струмица
Водечки партнер



ПРОЕКТ
„Еко-градинки за одржлива иднина“



ЕВРОПСКА УНИЈА

Овој проект е ко-финансиран од Европската Унија
преку Интеррег - ИПА Програмата за прекугранична
соработка 2014 - 2020, CCI 2014TC16I5CB006
РД-02-29-219/17.10.2016

Реф. број CB006.1.11.079